

Verksamhetsberättelse 2009

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning.....	4
Årets verksamhet – en översikt	5
Vård- och omsorg - ÄldreForum.....	7
Utvecklingen under året som gått.....	7
Projekt	8
Vård och omsorg - IFO Forum.....	19
Verksamhet och projekt	19
Samverkan med Högskolan Dalarna	30
Regional Utveckling.....	31
Regional utveckling - HUR-temat.....	31
Projekt inom området Unga vuxna.....	31
Projekt inom området Landsbygdsutveckling.....	34
Projekt inom området Social ekonomi	37
Regional utveckling - Komplexa förändringsprocesser	39
Projekt	39
Regional utveckling - Samspelet Vetenskap och Praktik.....	43
Projekt	44
Regional utveckling - Övriga projekt.....	48
Projekt	48
Publikationer	53
Äldre forum	53
IFO Forum.....	54
Regional utveckling - HUR-temat.....	55
Regional utveckling - Komplexa förändringsprocesser	56
Regional utveckling - Samspelet Vetenskap och Praktik.....	56
Föreläsningar och presentationer	57
ÄldreForum	57

IFO Forum.....	59
Regional utveckling - HUR-temat.....	60
Regional utveckling - Komplexa förändringsprocesser	61
Regional utveckling - Samspelet Vetenskap och Praktik.....	62
Regional utveckling - Övrigt.....	63
Uppdrag m.m.....	63
Anställda eller på annat sätt knutna till DFR 2009	64
Styrelse	65
Ekonomisk redovisning.....	66
Ekonomisk verksamhet 2009 och ekonomisk ställning per 2009-12-31	66

Inledning

Dalarnas forskningsråd (DFR) är en stiftelse som förutom med huvudmannen Landstinget Dalarna bedriver ett nära samarbete med länets kommuner och även andra aktörer inom den offentliga sektorn. Det gör att Dalarnas forskningsråd enklast kan beskrivas som ett branschforskningsinstitut för offentlig sektor. Dalarnas forskningsråd har som uppgift att verka i gränslandet mellan forskning och praktik och att verka i detta landskap kräver mycket speciella och även svåra arbetsmetoder. Ett av de viktigaste verktygen i det arbetet är samtalet. Ett samtal som ständigt måste föras med de personer som är våra uppdragsgivare. Det vill säga i första hand mellan forskarna på DFR och praktikens utövare som politiker och tjänstemän i landstinget, i länets kommuner och i regionförbundet. Det gäller att finna frågeställningar som relevanta för praktiken men som också är vetenskapligt relevanta.

Vårt arbete delas in under de två huvudrubrikerna *Vård och Omsorg* samt *Regional Utveckling*. Inom det första området ryms bland annat de två tematiska områdena *ÄldreForum* samt *IFO-forum*. Inom det som kallas *Regional Utveckling* ligger *HUR-temat* som funnits i flera år. HUR står för hållbar utveckling i regioner och där återfinns till exempel projekt om unga vuxnas livssituation i Dalarna och i Sverige. Vidare hänförs ett nytt växande område på DFR till *Regional Utveckling*, ett område som vi kallar *Komplexa Förändringsprocesser*. Grunden till detta område är att Dalarnas forskningsråd de senaste åren fått en rad uppdrag att följa och utvärdera olika utvecklings- och förändringsprojekt. Arbetet har lagts upp i form av så kallad följeforskning. Som exempel kan nämnas följeforskningen av Triple Steelix som är ett initiativ för att utveckla stål- och verkstadsindustrin i Bergslagen. Det tredje området inom *Regional Utveckling* är *Samspelet Vetenskap och Praktik*. Forskning om forskningsinformation eller, som det alltmer kommit att utvecklas till, forskning om samspelet forskare och praktiker har sedan länge varit ett viktigt forskningsfält för DFR med syfte att utveckla metoder för att öka användningen av vetenskaplig och annan kunskap inom landstingets och kommunernas verksamhetsområden. En ökande del av projekten inom området är studier om vuxenlärande och ledarskapets roll för både kompetensutveckling och samverkan med akademien.

I det följande avges DFR:s verksamhetsberättelse för år 2009.

Årets verksamhet – en översikt

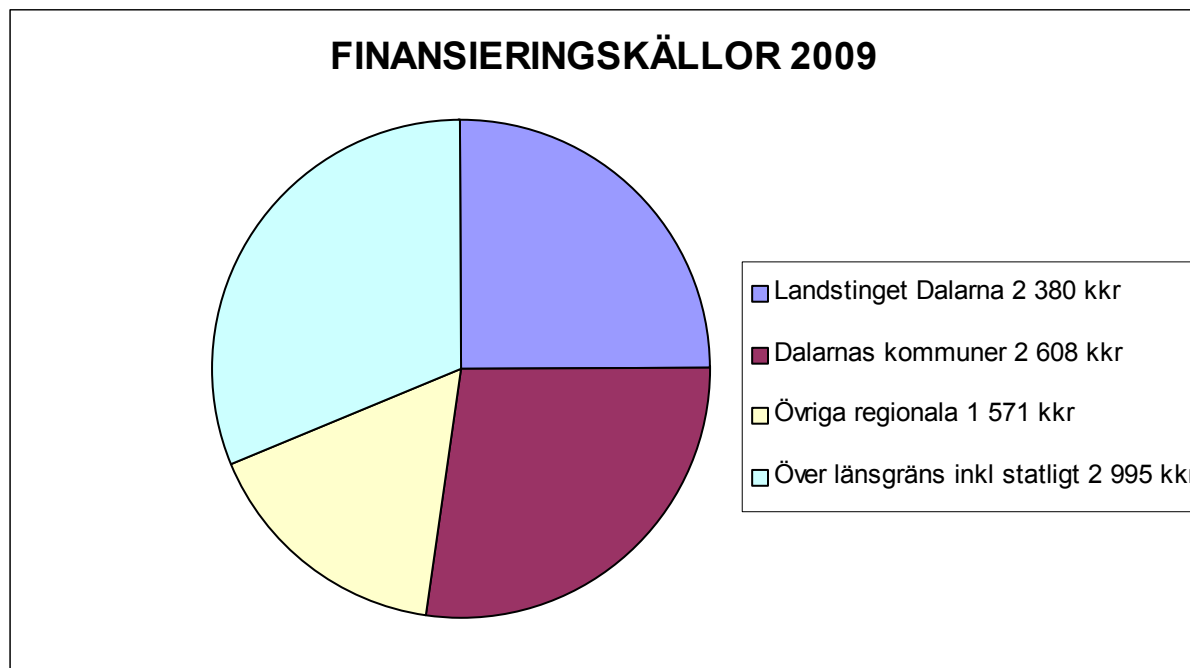
Den generationsväxling bland personal som vi i tidigare verksamhetsberättelser redovisat fortsätter och under verksamhetsåret har ytterligare en yngre medarbetare rekryterats. Att fler unga rekryterats avspeglas också i att en person påbörjat föräldraledighet under hösten, en ledighet som fortsätter under våren 2010. En annan medarbetare går på föräldraledighet vid årsskiftet 2009/2010. En senior medarbetare slutade under hösten med siktet inställd på att slutföra ett avhandlingsarbete vid Umeå universitet. Arbetet med att inrätta en professur inom äldreområdet tillsammans med högskolan Dalarna slutfördes under våren och den 1 maj 2009 tillträdde Kevin McKee en professorstjänst inrättad vid högskolan och fördelar sin tid jämnt mellan Högskolan och DFR. Lena Dahlberg, som arbetade på DFR 1995-2004, började vid samma tid en delad tjänstgöring vid DFR och högskolan. I och med detta lämnade Claes Herlitz över temaledarskapet för Äldreforum till Lena. Kevin är fil dr i psykologi och Lena är fil dr i statskunskaps och båda har varit verksamma vid universitet i Sheffield.

Vår samlokalisering våren 2008 med bland annat Region Dalarna i Kommunernas hus vid Myntgatan 2 i Falun har successivt utvecklats till en mycket kreativ mötesplats med tjänstemännen på Regionförbundet och med politiker och tjänstemän från deras ägare landstinget och länets kommuner. Samtal som i växande grad leder till att vi kan bistå med forsknings- och utvecklingsarbete. Socialstyrelsens tillsynsenhet har öppnat ett lokalkontor i Falun med lokalisering till Kommunernas hus. Personerna verksamma där är viktiga samtalspartners för DFR:s medarbetare.

Förutom med Landstinget Dalarna har DFR ett nära samarbete med samtliga Dalarnas kommuner, Region Dalarna, Falun Borlänge-regionen AB, Högskolan Dalarna, Länsstyrelsen mfl. Tillsammans med det samarbete som bedrivs inom ramen för nationella och internationella FoU-projekt har detta skapat ett vittförgrenat kontaktnät.

Under verksamhetsåret erbjöd vi Landstinget Dalarna, Dalarnas kommuner, Region Dalarna och Länsstyrelsen Dalarna att vid något lämpligt tillfälle (fullmäktige, styrelsen/direktion, nämnd, ledningsgrupp etc) hålla en föreläsning/samtal utifrån 18 olika teman. DFR bjöd på arbets- och resekostnad för våra medverkande. Det var många som nappade på erbjudandet och under hösten genomfördes fem föreläsningar och fler är inplanerade till våren 2010.

Den totala omsättningen under verksamhetsåret var 13,5 Mkr. Några av de projekt vi arbetat med under året erhöll finansiering under tidigare år varför omsättningen är högre än årets intäkter som uppgick till drygt ca 9,5 Mkr. I nedanstående diagram framgår hur intäkterna fördelas mellan olika finansiärer.

I följande tabell anges det antal projekt som bedrivits vid forskningsrådet under verksamhetsåret samt antalet rapporter som publicerats. Vidare anges hur många gånger DFR:s medarbetare medverkat som föredragshållare vid konferenser, seminarier eller i andra sammanhang, såväl i regionen som i nationella eller internationella sammanhang.

Antal	Vård och omsorg		Regional utveckling				Summa
	ÄldreForum	IFO Forum	Hållbar regional utveckling	Komplexa förändrings processer	Samspelet vetenskap och praktik	Övrigt	
Projekt	25	33	12	7	4	11	92
Publikationer	23	8	5	10	1	1	48
Presentationer föredrag mm	25	13	12	12	15	8	85

Vård- och omsorg - ÄldreForum

Utvecklingen under året som gått

Sedan starten 1999 har ÄldreForums roll varit att ta fram ny och användbar kunskap till nytta för de aktörer som arbetar med äldre frågor i främst Dalarna samt att göra redan existerande kunskap mer tillgänglig. Fokus ligger på att stimulera lokal och praktisknära verksamhetsutveckling. En viktig uppgift för ÄldreForum är också att stödja det utvecklingsarbete inom äldreområdet som olika aktörer själva bedriver. Äldres behov är en utgångspunkt i detta arbete.

För att utveckla verksamheten inom vård och omsorg för äldre har ÄldreForum under år 2009 liksom tidigare arbetat med ett stort antal projekt. Viktiga områden har varit personalens kompetens och arbetsförhållanden (finansierat genom kommunernas bidrag till ÄldreForum och genom Kompetensstegen), boendefrågor för äldre (flera projekt finansierade genom kommunernas bidrag till ÄldreForum, samt av Landstinget Dalarna och Region Dalarna) och stödet till äldres anhöriga (flera projekt finansierade av Länsstyrelsen Dalarna). En stor del av arbetet har ägnats åt uppföljning och utvärdering av olika satsningar, inte minst kommunernas arbete med projekt inom Kompetensstegen. Andra projekt har rört hjälpmedel till hemmaboende äldre (finansierat genom Hjälpmedelsinstitutet), äldres sociala deltagande/utanförskap (finansierat genom Big Lottery Fund, England) och inkontinens bland äldre (finansierat genom engelska forskningsråd).

ÄldreForum har haft ett nära samarbete med en referensgrupp med företrädare för de 13 deltagande dalakommunerna, Landstinget Dalarna, och pensionärsorganisationerna PRO och SPF (se nedan). Samarbetet med Högskolan Dalarna har fördjupats successivt under de senaste åren, bland annat genom utveckling av gemensamma projekt och gemensamma återkommande konferenser. Under året har ÄldreForum och Högskolan Dalarna dessutom inrättat två gemensamma tjänster.

Projekt

Under året avslutade projekt

Kvalitetsnätverk med forskarstöd

I samverkan mellan IFO forum och ÄldreForum vid DFR startade under år 2007 ett nätverk för kvalitetsutveckling inom socialtjänsten. Arbetet inleddes med en konferens avsedd att ge ansvariga inom kommunerna möjligheter att lära och förstå vilka krav som staten genom sina nya föreskrifter och råd ställer på kommunerna. Kommunal ledningspersonal har sedan getts möjlighet att delta i ett forskarstött nätverk för fortsatt kvalitetsarbete. Vid fyra tillfällen under hösten 2007, vid tre tillfällen under 2008 samt vid två tillfällen under 2009 fördes diskussioner i detta nätverk med utgångspunkt från de olika kommunernas behov. Nätverket avslutade i maj 2009 i anslutning till den sista träffen. Kommunerna upplevde att de haft stort utbyte av nätverket och dess sammansättning, det vill säga att representation funnits från både omsorgs- och socialtjänstverksamheter.

Projektledare: Karin Alexanderson

Projektmedarbetare: Sara Wolff

Attraktivt arbete inom äldreomsorgen – Rättviks kommun

Under år 2007 påbörjade ÄldreForum tillsammans med Tema Arbetsliv vid Högskolan Dalarna planeringen av ett större projekt med titeln *Attraktivt arbete inom äldreomsorgen*. Projektets syfte var att, med hjälp av ett frågeformulär som har utvecklats vid Högskolan, kartlägga och analysera hur kraven på ett idealt arbete överensstämmer med den faktiska arbetssituationen för äldreomsorgens personal. Mot denna kunskapsbakgrund skulle olika utvecklingsarbeten genomföras med personal. Under år 2009 har kartläggning och utvecklingsarbete skett i Rättviks kommun

Projektledare: Claes Herlitz & Sara Wolff

Projektmedarbetare: Johanna Jansson & Anna Stark

Äldres boende i dag och i morgon

I detta projekt, som påbörjades år 2007, genomfördes våren 2008 en nationell konferens kring äldres boende idag och i framtiden. År 2008 påbörjades också en inventering av genomförda, pågående och planerade omvandlingar, nybyggnationer, nedläggningar och renoveringar av särskilda boenden för äldre i Dalarna. Detta arbete slutfördes våren 2009. Material samlades in med hjälp av enkäter till enhetschefer på särskilt boende och kommunrepresentanter med

kunskap inom området. Dokumentation skedde genom tre separata arbetsrapporter: *Särskilt boende för äldre i (1) södra Dalarna, (2) mellersta Dalarna och (3) norra Dalarna*. Projektet utgör ett första steg i utvecklingen av en ”kunskapsbank” inom området äldres boende i Dalarna. Projektet har finansierats av ÄldreForum, Landstinget Dalarna och Region Dalarna.

Projektledare: Claes Herlitz

Projektmedarbetare: Eva Lundgren, Johanna Jansson

Utvärdering av Hedemora kommuns hemtjänst

På uppdrag av Hedemora kommun påbörjade ÄldreForum i slutet av 2008 en undersökning av hur behovsbedömningarna och vårdtyngden inom hemtjänsten ser ut i kommunen jämfört med några år tillbaka i tiden. Bakgrunden är en kraftig kostnadsökning, och centrala frågor i utvärderingen om vårdtyngden har ökat, om det finns strukturella förklaringar till de ökade kostnaderna och om behovsbedömningarna har blivit generösare. Projektet avslutades och avrapporterades till Hedemora kommun i februari 2009 genom rapporten *Orsaker till ökande kostnader för äldreomsorgen – En utvärdering av Hedemora kommuns hemtjänst*.

Projektledare: Renita Sörensdotter

Anhörigstöd i Orsa kommun

Syftet med studien var att kartlägga hur samarbetet kring anhörigfrågor ser ut i Orsa kommun samt att belysa hur anhörigcentret fungerar och hur man arbetar med att lägga ett helhetsperspektiv på anhörigstödet. Studien bygger på observationer och intervjuer med anhörigvårdare och representanter i styrgruppen, varav flera också är så kallade anhörigombud. Studien visade att Orsa har ett väl fungerande anhörigcenter beläget centralt i kommunen. En anhörigsamordnare finns anställd på halvtid. Anhörigsamordnaren och personal vid dagverksamheten i samma lokaler som centret framstår som viktiga kuggar i arbetet med anhörigstöd i kommunen. Visst missnöje finns med hemtjänsten som enligt flera av de intervjuade behöver bli mer flexibel och med korttidsboendet som idag tycks inrymma personer med alltför skiftande sjukdomsbild. Vissa tecken finns på att man främst når anhöriga till dementa, och då framförallt äldre sammanboende makor/makar. Anhörigcentret har dock påbörjat uppsökande verksamhet riktad mot anhöriga till personer i särskilt boende. Studien finansierades av Länsstyrelsen Dalarna. Rapporten *Anhörigstöd i Orsa kommun* presenterades i november 2009 för socialnämnden i Orsa och i januari 2010 för anhörigvårdare och anhörigombud i Orsa kommun.

Projektledare: Linnéa Hassis

Utvärdering av Kompetensstegen i Avesta kommun

Under 2006, 2007 och 2008 följde och utvärderade ÄldreForum Avesta kommuns projekt (tre stycken) inom Kompetensstegen. I det förstnämnda avsåg kommunen att utbilda två processledare som skulle leda arbetet med att forma en gemensam värdegrund för berörd personal. Det andra projektet gällde inrättandet av ett lokalt hälsoforum och det sistnämnda rörde utbildning av all personal i ett internet baserat informationssystem. DFR följde arbetet med att forma en gemensam värdegrund genom en återkommande enkät till personalen och genom återkommande enskilda intervjuer med processledarna. Arbetet med bildandet av ett lokalt hälsoforum följdes genom studier av sammanträdesdokument samt återkommande intervjuer med några nyckelpersoner. Utvärdering av informationssystemet skedde genom en enkätundersökning utförd av DFR till berörd personal. Muntlig och skriftlig lägesrapport lämnades i december 2006, september 2007 och december 2008. Slutrapporten med titeln *Utvärdering av Kompetensstegen i Avesta kommun* lämnades i juni 2009 och slutredovisades till projektets styrgrupp i september 2009.

Projektledare: Sara Wolff

Projektmedarbetare: Ann Katrin Sjöstrand

Utvärdering av Kompetensstegen i Borlänge kommun

Under 2006 till 2008 har Dalarnas forskningsråd följt och utvärderat två aktiviteter inom Borlänges kompetensstegen: *Bildandet av demensteam* och *Utveckla samarbetet mellan primärvårdens rehabilitering och hemsjukvård och kommunens vård och omsorg*. Utvärderingen gjordes i form av processutvärdering, vilket innebar att forskarna följde processen och successivt avrapporterade iakttagelser och analyser till projektledningen, där lärandet var en viktig aspekt. Avrapporteringen genomfördes muntligen samt i form av tre delrapporter (Delrapport I, 2006, Delrapport II, 2007 och Delrapport III, 2008). En slutrapport med titeln *Utvärdering av kompetensstegen i Borlänge 2006 – 2008* lämnades till projektledningen i juni 2009.

Projektledare: Inga Michaeli

Projektmedarbetare: Marie Nyman

Utvärdering av Kompetensstegen i Hedemora kommun

Under 2006, 2007 och 2008 följde och utvärderade ÄldreForum Hedemora kommuns projekt inom Kompetensstegen. ÄldreForums arbete inriktades på tre av delprojekten, nämligen: 1)

Utveckling av system för verksamhetsnära kompetensutveckling, 2) Etik och bemötande inom vård och omsorg och 3) Rehabiliterande syn- och arbetssätt i vård- och omsorgsarbetet.

Utvärderingens huvudfokus var personalens motivation och inställning till kompetenshöjning och om deras värderingar och yrkesidentitet förändrades över tid. Syftet var även att belysa hur kompetenshöjningen kom verksamheten till del. ÄldreForum följde projekten genom en återkommande enkät till ett urval av den personal som omfattades av de tre projekten. Muntlig och skriftlig lägesrapport lämnades i december 2007 och april 2008. En slutrapport med titeln *Utvärdering av utvecklingsprojekt inom Kompetensstegen i Hedemora kommun* överlämnades i juni 2009 och slutredovisades muntligt för omsorgsnämnden i september 2009.

Projektledare: Sara Wolff

Utvärdering av kompetensstegen i Ludvika kommun

Projektet syftade till att öka förståelsen för vikten av en bra måltidssituation hos personalen inom äldreomsorgen. Personal har deltagit i utbildningar samt arbetat med förbättringsförslag i verksamheten. Projektet har bedrivits i tre faser: (1) måltidssituationen på särskilda boenden med helinackordering, (2) på särskilda boenden med servicelägenhet samt dagcentral och (3) på ordinärt boende med hemtjänst. ÄldreForums utvärderingar har fokuseras på att klargöra i vilken utsträckning de valda förbättringsförslagen har tillämpats av omsorgspersonalen samt att lyfta fram de erfarenheter som personal och vård- och omsorgstagare har av projektet.

Första fasen utvärderades och rapporterades hösten 2007, andra fasen hösten 2008 och tredje fasen våren 2009. Utvärderingarna baseras främst på intervjuer med personal och vård- och omsorgstagare. Projektet har finansierats med 50 procent från vardera Ludvika kommun och ÄldreForum.

Projektledare: Johanna Jansson

Utvärdering av Kompetensstegen i Orsa kommun

Under 2006, 2007 och 2008 följde och utvärderade ÄldreForum Orsa kommuns projekt inom Kompetensstegen. Projekten syftade till att utveckla ett arbets- och synsätt som skulle genomsyra hela vård- och omsorgsverksamheten. Projekten genomfördes genom att, för varje år, en specifik och utsedd arbetsgrupp arbetade med att utveckla former för och implementera det nya arbets- och synsättet inom olika områden. Arbetsgrupperna leddes av, en för vardera året, utsedd utvecklingsinspiratör. I utvärderingen av projektet lades fokus på utvecklingsprocessen, projektledarens arbete och projektets betydelse för personalen.

ÄldreForum följde de tre arbetsgruppernas och utvecklingsinspiratörernas arbete genom

grupp- och enskilda intervjuer. I april 2009 lämnades slutrapporten med titeln *Utvärdering av Kompetensstegen i Orsa* till socialförvaltningen.

Projektledare: Sara Wolff

Projektmedarbetare: Johanna Jansson

Utvärdering av Kompetensstegen i Smedjebackens kommun

Under 2006, 2007 och 2008 följde och utvärderade ÄldreForum Smedjebackens kommuns projekt inom Kompetensstegen. Smedjebackens kommuns projekt avsåg; 1) Ökad kompetens om äldres säkerhet o trygghet, 2) Ökad kompetens om förhållningssätt och bemötande samt 3) Ett utvecklat och förbättrat ledarskap. ÄldreForums utvärderingsarbete koncentrerades främst till de två sistnämnda projekten. I projekt 2 studerades förändringsprocessen; arbetet i studiecirklar och handledarnas roll, och i vilken mån man nådde en samsyn i värderingar. För projekt 3 inriktades utvärderingsarbetet på enhetschefernas motivation, förväntningar och inställning till projektet samt vilken betydelse detta hade för att uppnå syftet med projektet. ÄldreForum genomförde återkommande enskilda intervjuer med cirka 15 nyckelpersoner. Likaså skedde upprepade fokusgrupper med ett urval av personal. I det sistnämnda projektet genomfördes inledningsvis en enkät riktad till berörda arbetsledare samt tre uppföljande fokusgrupper. Uppdraget har ytterligare inneburit stöd till projektledarna i olika avseenden. Muntlig och skriftlig lägesrapport lämnades i juni 2007 och april 2008. En slutrapport med titeln *Utvärdering av utvecklingsprojekt inom Kompetensstegen i Smedjebackens kommun* överlämnades i april 2009 och slutredovisades muntligt för socialförvaltningen i oktober 2009.

Projektledare: Sara Wolff

Projektmedarbetare: Ann Katrin Sjöstrand

Utvärdering av Kompetensstegen i Älvdalens kommun

Under 2006, 2007 och 2008 följde och utvärderade ÄldreForum ett av Älvdalens kommuns projekt inom Kompetensstegen, ”bildande av stroketeam”. I detta projekt ingick förutom att organisera själva teamet, en 10 poängs högskoleutbildning för den personal som skulle ingå i teamet. Utvärderingsarbetet inriktade sig på den fortbildade personalens motivation och inställning till kompetenshöjning och om deras värderingar och yrkesidentitet förändrades över tid. Ytterligare fanns ambitionen att belysa hur kompetenshöjningen kom verksamheten till del. ÄldreForum genomförde bland annat återkommande enkäter till den personal som skulle ingå i teamet samt fokusgrupper med dessa. En enkät genomfördes även gentemot

annan berörd personal och nyckelpersoner i projektet. Muntlig och skriftlig lägesrapport lämnades i april 2007 och november 2008. En slutrapport med titeln *Utveckling av kompetensen för strokeomvårdnad - Utvärdering av projekt inom Kompetensstegen i Älvdalens kommun* lämnades i mars 2009 och slutredovisades muntligt för projektets styrgrupp i oktober 2009.

Projektledare: Sara Wolff

Utvärdering av Kompetensstegen i Bollnäs kommun

Under 2007 och 2008 följde och utvärderade ÄldreForum Bollnäs kommuns projekt, *Utveckla kontaktmannaskapet*, inom Kompetensstegen. Under ledning av en projektledare har fyra utbildningsetapper genomförts för all personal inom äldreomsorgen i syfte att personal inom äldreomsorgen ska ha kunskap om uppdraget som kontaktsman och dess innebörd. De nya riktlinjerna för kontaktmannaskapet började användas i januari 2009. Utvärderingen har fokuserats på personalens motivation till kompetenshöjning och om deras förbättrade kompetens påverkat deras uppfattning och värdering av sin yrkesidentitet. Även enhetschefernas och biståndshandläggarnas roll i denna kompetensutveckling har studerats. Ytterligare har utvärderingen haft ambitionen att belysa hur kompetenshöjningen kommit verksamheten till del i det praktiska arbetet. En slutrapport med titeln *Utveckling av kontaktmannaskap – utvärdering av ett utvecklingsprojekt i Bollnäs kommun* överlämnades i juni 2009 och slutredovisades muntligt för kommunen i september 2009.

Projektledare: Johan Kostela

Pågående projekt

Attraktivt arbete inom äldreomsorgen – Hedemora och Sätters kommun

Under år 2007 påbörjade ÄldreForum tillsammans med Tema Arbetsliv vid Högskolan Dalarna planeringen av ett större projekt med titeln *Attraktivt arbete inom äldreomsorgen*. Projektets syfte är att, med hjälp av ett frågeformulär som har utvecklats vid Högskolan, kartlägga och analysera hur kraven på ett idealt arbete överensstämmer med den faktiska arbetssituationen för äldreomsorgens personal. Mot denna kunskapsbakgrund skall olika utvecklingsarbeten genomföras med personal. Under år 2009 har kartläggning och delvis utvecklingsarbete (Hedemora) skett i Sätters kommun samt Hedemora kommun. Under år 2010 kommer utvecklingsarbeten ske i Säter och Hedemora kommun.

Projektledare: Sara Wolff

Utemiljöer vid dagverksamhet och äldreboenden

Projektets syfte är att bistå vårdpersonal och allmänhet i Dalarna vid utvecklingen av idéer och projekt för att förbättra utemiljöerna för äldre vid dagverksamheter och äldreboenden. ÄldreForum följer upp pågående trädgårdsverksamhet på ett antal äldreboenden och dagverksamheter och verkar för större förståelse för nödvändigheten av bra utemiljöer. Vi sprider också forskningsrön och information om aktuell utveckling inom området i Dalarna.

Projektledare: Karin Bylén

Ett mätinstrument för att bedöma äldre människors boendemiljöer

I England har en ny boendeform utvecklats, som gör det möjligt för äldre att bo oberoende med individuellt anpassad vård/omsorg – så kallad ”extra care housing”. Utvärderingar har visat att utformningen av den fysiska miljön är av stor betydelse för de boende, men det finns få forskningsresultat som kan ligga till grund för hur miljön vid dessa boenden ska utformas. Det här projektet syftar till att utveckla och validera ett evidensbaserat mätinstrument, som kan användas för att utvärdera den fysiska utformningen av boendemiljöer och hur denna påverkar de boendes livskvalitet. Projektet genomförs i samarbete med School of Architecture vid University of Sheffield och PSSRU vid University of Kent, och finansieras av det brittiska forskningsrådet Engineering and Physical Sciences Research Council.

Projektmedarbetare: Kevin McKee

Utvärdering av LD Hjälpmedels informationskampanj

Smarta vardagshjälpmedel, enkla ting som vem som helst kan skaffa utan något besök i vården, kan förbättra livskvaliteten för många äldre. Men de äldre och deras anhöriga måste få veta att de finns och hur man kan få tag i dem. LD Hjälpmedel (Landstinget Dalarna) har, med bidrag från Hjälpmedelsinstitutet, under 2008 och 2009 genomfört ett projekt med tre mål: (1) att utveckla kommunikationsvägar och alternativ för tillgänglighet till produkter och tjänster inom Smart vardagsteknik för äldre i självständigt boende i Dalarna och deras anhöriga, (2) att tydliggöra riktlinjer för hjälpmedelshanteringen inom området, och (3) att hitta bra samverkansformer mellan berörda aktörer inom området. ÄldreForum utvärderar detta projekt med avseende på punkt 1 och verkar därutöver som projektstöd. Under hösten 2008 genomförde ÄldreForum en enkätundersökning för att studera vilken kännedom äldre har om hjälpmedel, i syfte att skaffa en referenspunkt för jämförelse. Under hösten 2009 gjordes en förnyad enkätundersökning efter LD Hjälpmedels informationskampanj, och en jämförelse mellan fem kommuner där projektet varit aktivt och fem likartade kontrollkommu-

ner visar att projektet haft mycket påtaglig betydelse för kunskapen om smarta vardagshjälpmedel. Analysen färdigställs i januari 2010.

Projektledare: Johan Kostela

Projektmedarbetare: Sven Lagerström

Att underlätta för äldre med inkontinens - genom teori, hjälpmedel och teknik

Det här projektet syftar till att: 1) utmana hinder i miljön för äldre med inkontinens, 2) förbättra interventioner och service rörande inkontinens, 3) utveckla två hjälpmedel för människor med inkontinens, samt 4) föra ut information till berörda personer. Projektet består av fyra större delstudier. ÄldreForum är involverat en delstudie som syftar till att jämföra specialistvård med generell vård av äldre med inkontinens vad gäller patienternas hälsa samt behandlingens kostnadseffektivitet. Dels studeras detta med hjälp av strukturerade intervjuer med äldre patienter och deras anhöriga, där de tillfrågas om behov, syn på vård, attityder till ny teknologi m.m. Dessa intervjuer följs upp efter 12 månader. Dels genomförs telefonintervjuer med sjukvårds-/omsorgschefer med ansvar för inkontinensvård. Dessa intervjuer handlar om verksamhetsmål, faktorer som påverkar respektive hindrar god vårdkvalitet etc. Projektet är tvärvetenskapligt och leds av Brunel University med partners från University of Sheffield, University of Manchester, The BioMed Centre, Royal College of Art, och University of the West of England.

Projektmedarbetare: Kevin McKee, Lena Dahlberg

Förebyggande hembesök i Falu kommun

ÄldreForum har fått i uppdrag av Falu kommun att följa och utvärdera kommunens arbete med förebyggande hembesök hos äldre i enskilt boende. ÄldreForums arbete kommer att omfatta bearbetning och analys av enkäter till äldre som fått hembesök rörande bland annat deras hjälpbehov och hälsa, bearbetning och analys av biståndshandläggarnas bedömningar samt sammanfattning och analys av den använda modellen för förebyggande hembesök, som bygger på samverkan mellan kommunen och primärvården. Arbetet kommer att genomföras under år 2009 och första halvåret av 2010.

Projektledare: Sara Wolff

Arbetsvillkor, yrkesroll och kunskap inom hemtjänsten

En populärversion av doktorsavhandlingen *Omsorgsarbete i omvandling. Genus, klass och etnicitet inom hemtjänsten* är under utarbetande. Studien belyser hur hemtjänstpersonalens

arbete, yrkesnormer, lokala arbetsplatskultur och kunskap förhandlas fram inom ramen för normer om genus, sexualitet, klass och etnicitet. Två hemtjänstgrupper har följts och studerats. Den ena är relativt homogen och består av vita svenska kvinnor med arbetarklassbakgrund, boende i en liten bruksort i Dalarna. Den andra gruppen arbetar i Stockholms innerstad och är relativt heterogen med avseende på kön, etnicitet, klass och utbildningsnivå. Studien visar skillnader och likheter mellan de två grupperna.

Projektledare: Renita Sörensdotter

Anhörigstödet i Dalarna: Politisk förankring och samverkan

Syftet med denna undersökning är att skapa underlag för fortsatt utveckling av anhörigstödet i Dalarna genom att undersöka anhörigstödet i Dalarna när det gäller 1) politisk förankring och ambitionsnivå i kommunerna, 2) samverkan mellan olika kommuner och 3) samverkan mellan kommuner och andra intressenter, framför allt landstinget. Undersökningen genomfördes som en intervjuundersökning med främst halvstrukturerade intervjuer. Enskilda intervjuer gjordes med ordförandena i samtliga dalakommuners social/omsorgsnämnder och en gruppintervju genomfördes med kommunernas anhörigsamordnare. Telefonintervjuer genomfördes med sex vårdcentralschefer i länet. Muntlig slutpresentation skedde på Länsstyrelsens länskonferens i november 2009. Skriftlig slutrapport färdigställs under februari/mars 2010.

Projektledare: Sara Wolff

Anhörigstöd i Rättviks kommun

Projektet utgör en fördjupad studie av anhörigstödsarbetet i Rättviks kommun. I kommunen finns ett anhörigcenter som fungerar som nav i detta arbete. Anhörigcentret bemannas gemensamt av kommunen och frivilligorganisationer. Antalet besökare har ökat kraftigt på kort tid och anhörigcentret har blivit en naturlig mötesplats, även för andra äldre som söker social samvaro. Studien syftar till att undersöka framväxten och betydelsen av Rättviks anhörigcenter, samt form- och innehåll i de verksamheter som finns vid centret.

Materialinsamlingen sker främst genom ett etnologiskt fältarbete innefattande deltagande observation, intervjuer samt studier av skriftligt material. Studien omfattar 2 månaders arbete och finansieras av ÄldreForum vid Dalarnas forskningsråd samt Länsstyrelsen Dalarna.

Studien kommer att avrapporteras under våren 2010.

Projektledare: Helena Kåks

Att vårda en närstående med invandrabakgrund - en intervjustudie om vård, omsorg, kultur och särskilda behov

Som fortsättning på kartläggningen *Kommunernas beredskap för personer med utländsk bakgrund inom äldreomsorgen* initierade ÄldreForum under våren 2008 en intervjustudie som syftar till att fördjupa kunskapen om anhöriga till invandrade äldre. Studien visar att beslutet att vårda en närstående i hemmet avgörs av många olika faktorer. Att vårda en närstående i hemmet är ett personligt beslut, situationen ser olika ut och beskrivs olika av varje familj. För de flesta är det ett självklart och naturligt beslut att vårda sin närstående i hemmet, men för många finns även plikt känslor med i beslutet. I rapporten, som kommer att publiceras i mars 2010, diskuteras också om det finns skillnader i behov mellan äldre invandrare och äldre svenskar och deras anhöriga, hur anhöriganställningar fungerar samt om det finns tillräcklig kunskap i kommunerna för att möta anhöriga till äldre invandrare.

Projektledare: Anna-Maria Stålgren

Social exkludering av äldre på före detta industriorter

Social exkludering har negativa konsekvenser för fysisk och psykisk hälsa. Äldre människor är mer beroende av kontakter och nätverk i lokalsamhället än yngre människor. Det finns dock lite forskning som jämför olika typer av orter och nästan ingen forskning som studerar de unika förhållanden som råder i före detta industriorter. Det här projektet syftar till att 1) undersöka hur och i vilken omfattning äldre som bor i före detta industriorter är socialt exkluderade, 2) identifiera vilka faktorer som leder till social exkludering av äldre på sådana orter, samt 3) utröna hur social exkludering bland äldre kan förebyggas och reduceras. Projektet bygger på tre delstudier. I den första delstudien hölls fokusgrupper med äldre rörande deras erfarenheter av och syn på social exkludering. I den andra delstudien genomfördes en enkät med hjälp av personliga intervjuer av drygt 1200 äldre personer. I den sista delstudien diskuteras resultaten med experter från fältet (t.ex. socialtjänst, hälso- och sjukvård, frivilligorganisationer, transportorganisationer, polisen) i syfte att identifiera vilka åtgärder som kan vidtas för att förebygga/reducera social exkludering bland äldre. Studien genomförs i Barnsley, England, i samarbete med Age Concern Barnsley och Sheffield Hallam University. Det finansieras genom forskningsmedel från Big Lottery Fund.

Projektledare: Lena Dahlberg

HIV och AIDS i Sverige

DFR har sedan 1987 genomfört löpande kartläggningar av allmänhetens kunskaper, attityder och beteenden relaterat till HIV och AIDS i Sverige. Postenkäter har genomförts vid åtta tillfällen under perioden 1987–2007. Totalt har 16 773 personer år deltagit i undersökningen. Den sista enkätomgången genomfördes år 2007 med finansiering av Socialstyrelsen och publicerades i en rapport 2008. Under 2009 har två vetenskapliga rapporter utarbetats. Särskilda bearbetningar av materialet har också gjorts på uppdrag av Socialstyrelsen och Statens folkhälsoinstitut.

Projektledare: Claes Herlitz

Vård och omsorg - IFO Forum

Tretton av länets femton kommuner har avtal med IFO Forum (individ och familjeomsorg)/DFR avseende samarbetet från och med 2009 och tre år framåt. Avtalen förlängs tre år i taget om de inte sägs upp av parterna 18 månader före, i detta fall 2012. Avesta har valt att teckna ett tidsbegränsat avtal till och med 2010 och därmed samordnat avtalet med Äldre Forum. Avtalen ger IFO Forum en grundfinansiering som kompletteras genom att IFO Forum anlitas för andra regionala och även nationella uppdrag som ger inkomster. Socialförvaltningarna i Ludvika och Mora kommun har valt att inte skriva avtal.

Inriktningen på IFO Forums arbete finns angivet i det missiv 2008-03-07 som utgjort underlag för nya avtal. IFO Forum ska på ett övergripande plan, liksom tidigare, bidra till en utveckling av socialtjänstens arbete i riktning mot en högre grad av evidensbaserad praktik, EBP. Denna inriktning har kompletterats med en genomförandeplan för 2009 till 2011. Formulerandet av genomförandeplanen föregicks av tre träffar med IFO Forums referensgrupp under våren 2009 varav en träff varade från lunch till lunch med övernattning – med ambitionen att IFO Forum verksamhet ska utgå från verksamheternas behov och vara väl förankrad. De IFO-chefer som inte kunde delta på mötena har besökts av verksamhetsledaren och i något fall tillsammans med chefen för DFR. IFO Forums konkreta aktiviteter utformas således i dialog med verksamhetsföreträdare.

Under året har Fil.dr Karin Alexanderson arbetat som verksamhetsledare för IFO Forum. Dessutom har Marie Nyman, socionom och Ingrid Nyström Svensk, fil. kand. arbetat heltid inom temat. Jan Messing, socionom; Lina Pettersson, socionom; Kaj Gustavsson socionom; Peter Möller, fil kand. och doktorand i kulturgeografi; Johan Kostela fil.dr har samtliga arbetat deltid i olika projekt.

Verksamhet och projekt

Kvalitetsarbete

Inom socialtjänstens IFO-verksamheter finns lagstadgade krav på att verksamheten ska vara av god kvalitet. Kvalitet är ett vitt begrepp och i en bemärkelse kan alla aktiviteter som IFO

Forum bedriver sägas handla om att utveckla kvalitet. Många verksamheter, arbetsgrupper och individer, i projekt eller ordinarie verksamhet, har intresserat sig för uppföljning och utvärderingsfrågor. IFO Forums medarbetare har under året fungerat som handledare och bollplank i flera sådana sammanhang. Några har genererat konkreta uppdrag som t.ex. Stiftelsen Dalahem, Mansmottagning för män i våld och kris i Falun-Borlänge, Stödcentrum för unga brottsoffer i Falun och Rehabiliteringsprojekt inom försörjningsstodområdet i Falun.

Det kvalitetsnätverk med forskarstöd (Knäfs, nio kommuner deltog) som bildats tidigare med deltagare från socialtjänstens alla verksamheter fortsatte första halvåret 2009 då sju kommuner önskade konkret hjälp med att utforma ett ledningssystem för kvalitet – ett konkret arbete med att utforma innehåll och struktur i ett dokument som sedan kan utgöra ledningssystemet för kvalitet. Kommunerna hade stort behov av erfarenhetsutbyte och har varit varandra behjälpliga i stor utsträckning. I maj beslöts att Knäfs skulle ligga nere i den formen tills vidare. Kommunerna behövde arbeta lokalt förankrade och mer på hemmaplan för att anpassa och förankra ledningssystemet i den egna organisationen. Utifrån den inventeringen som gjordes, inom nätverket, kunde konstateras att störst utvecklingsbehov vad gäller socialtjänstens kvalitet finns när det gäller uppföljning och utvärdering av enskilda och grupperns behov men också av verksamhetens planering, genomförande, resultat och utveckling. För IFO Forums del har arbetet därför övergått i utvärderingsverkstäder.

Projektledare: Karin Alexanderson

Projektmedarbetare: Sara Wolff

Utvärderingsverkstad

Syftet med verkstaden är att deltagarna ska planera för, påbörja och/eller genomföra och använda utvärderingar av arbetssätt, metoder, verksamhet eller projekt – utifrån behov i den egna verksamheten. Det är därför viktigt att uppdragen deltagarna har med sig är väl förankrade hos ledning och att deltagarna har organisationens mandat att genomföra och återföra resultaten av sina uppdrag. Fokus ligger på effekter och nytta för klienter/brukare. Visst implementeringsstöd kan också ges. Verkstaden ger möjlighet att öka individens kompetens för utvärdering då praktiska uppgifter varvas med kortare teoretiska miniföreläsningar – utifrån önskemål och behov. Deltagarna får också möjlighet att reflektera kring och dokumentera utvärderingen medan den pågår. Alla delar med sig av sina erfarenheter och lär på så sätt av varandra. En verkstad startade hösten 2009 med 10 deltagare från sex olika verksamheter i Falun och Borlänge. Man träffas var tredje vecka och

verkstaden ska avslutas hösten 2010. Miniföreläsningarna har rört utvärderingselementa; tjänsteforskningsbegrepp; programteoriutvärdering och Single system design. Inför hösten 2010 planeras en verkstad starta som samtidigt erbjuds som en del i en poänggivande kurs i utvärdering på Högskolan Dalarna.

Projektledare: Karin Alexanderson

Projektmedarbetare: Marie Nyman

Utvärdering av gruppverksamhet för barn till missbrukande föräldrar.

Barn till missbrukande föräldrar riskerar att utveckla hälsoproblem och eget missbruk. I förebyggande syfte bedrivs barngruppsverksamheter i Dalarnas kommuner. Sådana verksamheter anses ha en positiv effekt på barn i riskgruppen, men det saknas forskning som styrker detta. Enheten för FoU-stöd vid Regionförbundet i Uppsala, genomförde under 2006 – 2008 ett projekt som syftade till att ta fram, pröva och implementera instrument för löpande utvärdering av gruppverksamheter för barn i familjer där någon vuxen har missbruksproblem. IFO-Forum har tagit initiativ till att tillsammans med Avesta, Hedemora, Ludvika, Borlänge och Falun pröva dessa instrument i Dalarna. Syftet är att kunna beskriva nyttan av barngruppsverksamheterna för barnen och deras familjer. Länsstyrelsen har beviljat utvecklingsmedel för projektet som påbörjades hösten 2009 och ska avslutas årsskiftet 2010.

Projektledare: Karin Alexanderson

Konferensdag om kunskapsläget kring dokumentationssystemet BBIC

BBIC införs på bred front i landets kommuner och även så i Dalarna. Verksamma inom den barn- och familjeområdet inbjöds därför till en konferensdag 11 november 2009 kring *”Kunskapsläget kring BBIC i Dalarna, Sverige, Europa och Världen”*. Syftet med dagen var att ta del av forskare och praktikers kunskap om ”vad vi vet” om BBIC idag men även ge tillfälle för erfarenhetsutbyte. Forskarna *Ulf Hyvönen*, forskningschef vid Umeå kommuns fältforskningsenhet och *Evelyne Khoo*, universitetslektorn, Institutionen i socialt arbete i Umeå var huvudtalare. *Katarina Munier*, utredare och BBIC ansvarig vid Socialstyrelsen medverkade liksom representanter för BBIC nätverket i Dalarna. Dagen uppskattades och mer stöd önskas i arbetet med BBIC i länet. Inbjudan till kollegial lärandecirkel i BBIC har utlovats våren 2010.

Projektledare: Karin Alexanderson

Projektmedarbetare: Marie Nyman

Dokumentationssystem för missbrukarvård – stöd i implementeringen av ASI/ADAD

Under 2007 och t.o.m. september 2009 har Dalarnas Forskningsråd/IFO Forum, på uppdrag av Länsstyrelsen i Dalarna och fr.o.m. 2009 även av styrgruppen för Missbruks- och beroendevården i Dalarna., genomfört ett omfattande utbildningsprogram i ASI, Addiction Severity Index och numer även ADAD, Adolescent Drug Abuse Diagnosis. De är dokumentationssystem avsett för vuxna respektive unga personer med missbruksproblematik. Det kan användas för kartläggning av klienternas situation, bedömning av behov, planering av insats samt uppföljning och utvärdering. Utbildningarna, som varit mycket uppskattad av kursdeltagarna enligt de kursutvärderingar som gjorts, har när det gäller ASI genomförts vid sju tillfällen för cirka 140 personer inom socialtjänsten och andra verksamheter i Dalarna. När det gäller ADAD har ett utbildningstillfälle genomförts under 2009, där 12 personer inom socialtjänsten deltog. Parallellt med ASI utbildningarna har länets IFO chefer och arbetsledare erbjudits chefsutbildning i ASI. Vid tre tillfällen under 2009 har Dalarnas Forskningsråd/IFO Forum anordnat statistikutbildning för ASI användare och chef i Dalarnas kommuner.

Marie Nyman och Ingrid Nyström Svensk arbetar som utbildare och metodstödjare i ASI och ADAD i länet och har under 2009 även genomgått utbildning till utbildare i ADAD. Efter det länsstyrelsestödda projektets slut i september fortsätter implementeringsarbetet men i mindre omfattning. Metodstödjarna ger utbildning, stöd och handledning till socialarbetare, arbetsgrupper och chefer i aktuella enheter. Ett regionalt nätverk har bildats för användare. Metodstödjarna ingår även i ett nationellt nätverk av metodstödjare vilket samordnas av Socialstyrelsen. Implementeringsarbetet i länet gällande ASI har följts i en separat studie. av fil.dr. vid DFR och som avrapporterats preliminärt till IFO Forums referensgrupp.

Projektledare: Marie Nyman

Projektmedarbetare: Ingrid Nyström Svensk och Johan Kostela

Nationell seminarieserie för ASI-användare

Under hösten 2009 genomförde Dalarnas Forskningsråd/IFO Forum, i samverkan med IMS (Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete), en seminarieserie under rubriken *Användning av ASI-intervjuer som underlag för verksamhetsplanering av insatser.*

Seminarierna som ägde rum i Borlänge vid tre tillfällen (2/10, 6/11 och 4/12) och genomfördes av professor Bengt-Åke Armelius och professor Kerstin Armelius som föreläsare. Syftet med seminarieserien var att deltagarna skulle förbättra sin förståelse för den

information som samlas in med hjälp av ASI-intervjun, lära sig att analysera materialet och göra jämförelser med ett referensmaterial som finns att tillgå. Målgruppen för seminarierna var det nationella metodstödjätnätverket samt ASI utbildare, beslutsfattare och utredare i landets kommuner.

Projektledare: Marie Nyman

Projektmedarbetare: Ingrid Nyström Svensk

Modell för lokal uppföljning inom missbrukarvården i Dalarna.

Dalarnas forskningsråd/IFO Forum har under hösten 2009 varit styrgruppen för utveckling av de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevården i Dalarna behjälplig med att göra en modell för lokal uppföljning i länet. Klientens/patientens väg från det att de aktualiseras vid primärvården, psykiatrin och socialtjänsten avseende vilka typer av kartläggnings- uppföljnings- och bedömningsinstrument som ska användas beskrivs. Modellen är framtagen och ska prövas i ett pilotprojekt under våren 2010. Arbetet har skett och sker i dialog med företrädare för styrgruppen och ansvarig för DFR:s sida är Karin Alexanderson.

Under rubriken **Att iscensätta lokal uppföljning** anordnades en föreläsning med företrädare för UFFE (FOU-miljö i Umeå kommun) i Falun i augusti 2009. Ett trettiotal socialarbetare hörsammade inbjudan.

Utifrån tanken om en evidensbaserad praktik har, med betoning på de kunskapskällor som bygger på praktikens erfarenheter och brukarperspektivet, har Umeå kommun påbörjat uppbyggnaden av en modell för systematisk uppföljning och utvärdering på lokal nivå – numer i avtal med SKL avseende missbruksområdet. Arbetet rör tillvägagångssätt för att tydliggöra målgrupper, insatser och resultat, men även hur praktikers kunskaper och erfarenheter av klientarbetet har dokumenterats. Därutöver har ett arbete påbörjats med att tillvarata brukares kunskaper och erfarenheter. Jan Hjelte, Jan Brännström och Christer Engström föreläste och tanken var att inspirera Dalarnas kommuner i uppföljnings- och utvärderingsaktiviteter.

Projektledare: Karin Alexanderson

Tjänsteutvecklingsprojekt inom den öppna missbrukarvården

Våren 2006 genomfördes en kartläggning av 64 kommuners öppenvårdserbjudanden i Dalarna, Gävleborg, Västmanland, Örebro och Värmland. Få erbjudanden var speciellt utformade för att möta behov hos kvinnor respektive unga vuxna (18-24 år) med missbruks-

eller beroendeproblematik. För att klarlägga möjligheter och intresse att genomföra ett tjänsteutvecklingsprojekt inom öppenvården för kvinnor respektive unga vuxna med risk-, missbruks- eller beroendeproblematik genomfördes en förstudie under våren 2008. I förstudien ingick att ge en översikt av aktuell forskning relevant för utvecklingsarbetet. Denna finns dokumenterad i en intern rapport ”Sammanställning av kartläggningsarbete inför tjänsteutvecklingsprojekt inom den öppna vården för kvinnor och unga vuxna med missbruks- eller beroendeproblematik (2008)”. För att bygga vidare på erfarenheter och kunskaper som finns inom de få verksamheter som riktar sig till nämnda grupper, inbjöds dessa att delta i ett tjänsteutvecklingsprojekt. Projektet, som genomförs i samarbete med Region Gävleborg FoU välfärd, består av två utvecklingscirkel (en som riktar sig till verksamheter som vänder sig till kvinnor med missbruks- och beroendeproblem och en till unga vuxna med motsvarande problem) och startade under 2008 och har pågått under 2009. Syftet med projektet är att utveckla och beskriva det konkreta öppenvårdsarbetet för de nämnda grupperna utifrån tjänsteforskningens begrepp och struktur. Under året har respektive grupp träffats vid ett antal seminarier där deltagarna bland annat fått introduktion i tjänstebegreppen, fått beskriva och dokumentera respektive verksamhet i tjänstemenyer, systematiserat erfarenheter och samlat relevant information och kunskap för att utveckla nya tjänster i grupperna. Projektet har redovisat sitt arbete på en välbesökt återföringskonferens i Borlänge och en fortsättning av projektet kommer ske under 2010, där implementeringen av tjänsterna kommer följas upp i respektive verksamhet.

Projektledare: Marie Nyman och Jan Messing

Projektmedarbetare: Lina Pettersson och Kaj Gustavsson; Region Gävleborg, FOU Välfärd.

Introduktionsprogram för socialsekreterare

Socialtjänstens viktigaste resurs är personalen och i synnerhet de som arbetar med de människor som organisationen är till för – klienterna. För sjunde året i rad erbjöds nyanställda socialsekreterare i Dalarna att delta i kompetensutvecklingsprogrammet ”Våga vara ny”. Den åttonde ”Våga vara ny” gruppen startade i februari 2009 med 14 deltagare. Erfarenheterna av programmet har varit mycket goda. Närmare 145 socialsekreterare har påbörjat programmet sedan dess start 2004. I programmet ingår föreläsningar/ temadagar inom följande områden; handläggning/ dokumentation, socialrätt, hur kommunicerar barn, parallellprocesser samt en dag om etik i det sociala arbetet. Tillfälle till reflektion, stöd och erfarenhetsutbyte ges vid träffarna. Ledare under 2009 har varit Ingrid Nyström Svensk och Marie Nyman.

Ett mentorsprogram ingår som en del i kompetensutvecklingsprogrammet. Det innebär att socialsekreteraren, efter kompetensutvecklingsprogrammet, erbjuds stöd av mentor under två år. Mentorn är en erfaren socialsekreterare som genomgått den första delen av den i programmet ingående mentorsutbildningen. Såväl adepter som mentorer bjuds även in till erfarenhetsutbyte en gång i halvåret. En uppföljning har därutöver skett fortlöpande med såväl adepter som mentorer. Två mentorgrupper har avslutats under året. Någon ny har inte startats p.g.a. får lågt intresse.

Projektledare: Ingrid Nyström Svensk

Projektmedarbetare: Marie Nyman

Handledning med utbildningsinslag för förste linjens chefer

En grupp förste socialsekreterare eller motsvarande med tio deltagare från fyra kommuner har pågått i tre terminer till och med 2009. Handledningen fokuserade mellancheferns roll och det personliga ledarskapet - med direkt koppling till den praktik där man är verksam. Handledare har varit Rani Reismuller, gestaltterapeut och verksam vid Gestaltforum med inriktning mot organisation och ledarskap. Kursutvärderingen visar att deltagarna är mycket nöjda med innehåll, upplägg, kursledare, gruppens sammansättning och sitt eget bidrag. Däremot är man i viss mån kritisk till praktiska arrangemang kring programmet.

Projektledare: Karin Alexanderson

Försörjningsstödets utveckling, fokus unga vuxna

2008 genomfördes en enkätundersökning av unga vuxnas levnadsvillkor i Dalarnas 15 kommuner. Enkäten genomfördes i samarbete mellan Dalarnas forskningsråd/IFO Forum, Region Dalarna, Länsstyrelsen, Länsarbetsnämnden, Försäkringskassan och Landstinget Dalarna. Målet var att öka kunskapen om unga vuxnas situation i Dalarna. Resultaten har analyseras och har förts ut och diskuterats i länet flera sammanhang t.ex. kommunstyrelser, socialnämnder m.fl. under 2008 och 2009. Unga vuxnas situation fokuseras vidare i andra projekt på Dalarnas forskningsråd.

IFO Forum har under de senaste åren, tillsammans med kommuner i Dalarna, följt försörjningsstödets utveckling. I den rapport som publicerades 2008 visades exempelvis att ungdomar står utan sysselsättning och försörjning sedan arbetsmarknadsinsatserna minskats avsevärt. Särskilt drabbas ungdomar med andra problem än enbart försörjning. Arbetet fortsatte under 2009 där främst unga vuxnas beroende av försörjningsstöd och de kommunala arbetsmarknadsinsatser som finns för denna grupp fokuserats. De flesta kommuner har idag

ett kärvat ekonomiskt läge. Utvecklingen i kommunerna kommer inte att följas på samma sätt som tidigare i Dalarna, då Socialstyrelsen sammanställa statistik på ett delvis nytt sätt med början hösten 2009. Då behovet av bistånd ökat kraftigt får handläggare inom försörjningsstöd en högre arbetsbelastning. Hur detta påverkar arbetet ur en etisk synvinkel och hur bedömningarna av biståndsbehovet sker har varit frågor för gruppens arbete under hösten 2009. Samverkanspartners från arbetsförmedlingen har bjudits in för överläggningar och diskussion. Ledare för gruppen, som träffats ett par gånger per termin, har varit Ingrid Nyström Svensk.

Projektledare: Ingrid Nyström Svensk

FoU-cirkel i Evidensbaserad praktik

Bakgrunden till cirkeln är den kritik som riktats mot socialtjänsten vars arbete anses vila på alltför lösa grunder. Under hand har kontakter med ledningen för barn- och ungdomspsykiatri i Dalarna visat att det finns ett gemensamt behov av att kritiskt granska sin egen kunskapsbas. Därvid uppstod idén att genomföra en forskningscirkel gemensamt för socialsekreterare och arbetsledare med personal från barn- och ungdomspsykiatriens öppenvårdsmottagningar. Genom att två verksamheter, från två olika huvudmän studerar sin egen praktik, tydliggörs också de organisatoriska förutsättningarna för en sådan praktik. BuP och socialtjänstens barn- och familjeverksamhet förutsätts dessutom samverka. Denna EBP-cirkel är ett pilotprojekt som förhoppningsvis ska ge strukturen för fler cirklar. Deltagarna från Falun och Borlänge har träffats var tredje vecka under 2009. Länsstyrelsen har finansierat projektet. Nämnda cirkel är avslutad. Planen är att biträdande verksamhetschef Ami Norén och Karin Alexanderson ska dokumentera erfarenheterna i en artikel under 2010.

Projektledare: Karin Alexanderson

Projektmedarbetare: Ingrid Nyström Svensk

Nationell utvärdering av statliga stimulansmedel till kommunerna.

Forskare vid Örebro universitet har på uppdrag av Socialstyrelsen utvärderat av regeringsuppdraget ”Vårdöverenskommelsen – stimulansmedel till bättre vård och behandling av personer med tungt missbruk”. Arbetet är avrapporterat 1 oktober till socialstyrelsen och ska officiellt redovisas till regeringen i slutet av året. Karin Alexanderson Dalarnas forskningsråd har genomfört en delstudie med fokus på implementering av statliga

stimulansmedel. Arbetet är redovisat till regeringen i slutet av 2009 och det finns en rapport tillgänglig på socialstyrelsens hemsida.

Projektledare: Christian Kullberg Örebro universitet

Projektmedarbetare: Karin Alexanderson

Utvärdering av Bergslagsresurs.nu i Ludvika

Dalarnas forskningsråd har fått i uppdrag att utvärdera projektet Bergslagsresurs.nu där stöd ges till personer och företag med varselproblematik. Projektet drivs av Rörlighet i Bergslagen AB med hjälp av medel från Europeiska socialfonden. Projektet pågår under ett år med start i juni 2009 och syftar till att med kompetensutvecklingsinsatser bemöta kartlagd varselproblematik hos företag som är anslutna till en arbetsgivarvård i framförallt Ludvika och Smedjebacken. I praktiken betyder det att anställda som är varslade eller riskerar att bli varslade erbjuds stöd i att utveckla den praktiska kompetensen i arbetet för att hitta ett nytt arbete eller öka sina möjligheter att behålla det gamla arbetet. Det innebär också att ge stöd till och utveckla kompetensen hos arbetsgivare att hantera en varselproblematik så bra som möjligt. Utvärderingen ska visa om projektet genomförs på det sätt som det beskrivits i ansökan och om det ger de resultat som avsetts. Karin Alexanderson och Linnea Hassis arbetar med utvärderingen.

Projektledare: Karin Alexanderson

Projektmedarbetare: Linnea Hassis

Nationell kartläggning av fortbildning för arbete inom missbruks- och beroendevården.

Inom Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) pågår ett utvecklingsarbete, Kunskap till praktik, där målet är att utveckla och förbättra den svenska missbruks- och beroendevården. Utgångspunkten är Socialstyrelsens nationella riktlinjer om vilka behandlings- och rehabiliteringsinsatser som har störst medicinsk, social och ekonomisk effekt. På uppdrag av SKL har Dalarnas forskningsråd, inom ramen för Kunskap till praktik, genomfört en nationell kartläggning av den fortbildning som finns vid landets universitet/högskolor och folkhögskolor för olika yrkeskategorier inom missbruks- och beroendevården. Kartläggningen finns publicerad på SKL:s hemsida.

Projektledare: Karin Alexanderson

Projektmedarbetare: Ingrid Nyström Svensk

Kompetensutvecklingsstöd i Örebro kommuns missbrukarvård

Dalarnas forskningsråd/IFO Forum har givit resursteamet vid vuxenenheten i Örebro kommuns socialtjänst stöd i ett kompetensutvecklingsarbete under 2009. Några människor som slutat missbruka alkohol/droger har intervjuats av en kurator verksam i resursteamet i syfte att få kunskap om vilka förhållanden som bidrar till att människor väljer att sluta. Intervjuarna har skrivits ut, analyserats och relateras till tidigare forskning om vändpunktprocesser av etnolog Anette Forsberg vid DFR. Arbetet återfördes till Örebro kommun vid ett seminarium med resursteamets personal och berörda chefer i december 2009. Rapporten går att ladda ner från DFR:s hemsida.

Projektledare: Karin Alexanderson

Projektmedarbetare: Anette Forsberg

Utvärdering av Familjecenter i Sandviken

På uppdrag av individ- och familjeomsorgsnämnden i Sandvikens kommun har Dalarnas forskningsråd utvärderat verksamheten vid Familjecenter i Sandviken. Utvärderingens syfte har varit att belysa om antalet placeringar på Hem för vård eller boende (HVB) minskat mellan 2002 - 2007, om insatserna bidragit till positiva förändringar för barn och ungdomar samt om föräldrarna upplevt sig stärkta i sin roll som förälder.

Antalet barn och ungdomar som placerats på institution har inte minskat sedan Familjecenters tillkomst i november 2001, men däremot har antalet vård dygn sjunkit. Av de tretton familjer som valts ut för intervju var tolv nöjda med den hjälp de fått och dessa tolv upplevde sig även stärkta i föräldrarollen. Urvalet är inte representativt varför resultatet inte är generaliserbart.

Familjecenter spelar en allt viktigare roll i den sociala utredningen då de genom att träffa barn- och familjer på Familjecenter under utredningstiden, och genom sitt nära arbetssätt, kan bidra till förståelsen av vad barn och familjer behöver för hjälp. Familjecenter förefaller också ha fått en större roll än tidigare när det gäller att erbjuda ungdomar och föräldrar öppenvårdsinsatser som alternativ till institutionsplacering. De kan också bidra till att ge stöd under och efter placering. Det bedrivs ett kvalitetsutvecklingsarbete på Familjecenter men det skulle behöva utvecklas och tydligare fokusera på resultatet i familjernas livssituation.

Sammantaget tyder resultatet av utvärdering på att Sandviken har en väl fungerande och differentierad öppenvård.

Projektledare: Karin Alexanderson

Projektmedarbetare: Ingrid Nyström Svensk

Utvärdering av ett kvinnofridsprojekt i Älvdalens kommun

Dalarnas forskningsråd /IFO Forum har utvärderat ett kvinnofridsprojekt i Älvdalens kommun. Projektet syftade till att synliggöra problemet i Älvdalen, som hittills i stor utsträckning varit dolt, och utveckla stödinsatser för kvinnor och barn i våldsutsatta miljöer. Utvärderingen skulle besvara ett antal enklare frågeställningar som formulerats av parterna gemensamt. Utvärderingen visar att kvinnofridsarbetet i Älvdalen nått vissa framgångar i förhållande till uppsatta mål men att det även funnits svårigheter. Utbildningsdagar har anordnats som planerats och dessa har bidragit till att kunskap och förståelse om mäns våld mot kvinnor har ökat. Några informationsaktiviteter har även genomförts till allmänheten. Målsättningen att en lokal jourgrupp ska etableras har inte uppnåtts. Däremot finns en lokal resursperson, en jourkvinna, som är knuten till Kvinnogemenskapen Emma i Mora, att tillgå. En lokal samverkansgrupp mellan myndigheter har bildats men det finns frågetecken och en otydlighet kring hur mötesstrukturen ser ut och vem som ska vara sammankallande från socialtjänsten. Antalet brott gällande kvinnor som upplevt våld i nära relationer har i större utsträckning polisanmälts under 2009 jämfört med motsvarande period under 2008.

Kvinnojouren i Mora förmedlar en mycket positiv bild av samarbetet med socialsekreterarna i Älvdalen. Projektet har inte genomförts och inte heller fått den omfattning som avsågs från början. Personalomsättning på chefs- som socialsekreterarnivå har varit hög och försvårat projektets genomförande. Projektledaren har bytts ut och fått arbeta med bristfälligt stöd. Rapport finns på DFR:s hemsida.

Projektledare: Karin Alexanderson

Projektmedarbetare: Lina Pettersson och Ingrid Nyström Svensk

DFR/IFO Forum i SKL:s Expertgrupp

Inom SKL pågår ett utvecklingsarbete som nämnts ovan, Kunskap till praktik, där målet är att utveckla och förbättra den svenska missbruks- och beroendevården. Utgångspunkten är Socialstyrelsens nationella riktlinjer om vilka behandlings- och rehabiliteringsinsatser som har störst medicinsk, social och ekonomisk effekt och avtal finns om implementeringsstöd med de flesta regioner däribland Dalarna. SKL har knutit till sig en expertgrupp i syfte att ta fram

innehållet i en bas- respektive fortbildningsmodul. Expertgruppen har arbetat sedan 2008 och fortfarande där Karin Alexanderson representerar FoU miljöer.

Projektledare: Karin Alexanderson

Internationellt nätverk

DFR/IFO Forum ingår i ett internationellt nätverk med organisationer från Australien, Kanada, USA, England, Irland, Norge och Finland. Syftet är att ”inspirera dem som ska inspirera” andra att utveckla en evidensbaserad praktik i socialtjänstens, eller motsvarande arbete. Det finns stora likheter i den diskussion som pågår i de olika länderna om evidens och hur forskning och praktik kan mötas. En första konferens ägde rum 2008 i England och den andra planeras till april 2010 i Toronto i Kanada. Karin Alexanderson har fått uppdraget att vara team leader för ”The Swedish Team” som består av medarbetare och chefer från FoU-enheterna i Dalarna, Västra Götaland, Sjuhärad och Umeå samt Socialstyrelsen. Den första konferensen renderade att en artikel blev publicerad i engelsk tidskrift. Ytterligare ett paper är under utarbetning till 2010 års konferens.

Projektledare: Karin Alexanderson

Nätverk för utvärderingsverkstäder, NUV-nätverket.

DFR/IFO Forum ingår även i ett nätverk gällande utvärderingsverkstäder som består av andra FoU miljöer som arbetar med utvärderingsverkstaden som metod – dessa är för närvarande förutom DFR, FoU i Väst, FoU Välfärd Sjuhärad; IKU i Karlstad och Mälardalens högskola. Syftet är att beskriva och utveckla arbetet med utvärderingsverkstäder tillsammans.

Projektledare: Karin Alexanderson

Samverkan med Högskolan Dalarna

Utvecklingsledaren för Äldre Forum Sara Wolff är ordinarie ledamot i högskolan Dalarnas SUD råd fr.o.m. hösten 2008. Verksamhetsledaren för IFO Forum Karin Alexanderson är suppleant och även adjungerad som adjunkt i ämnet socialt arbete och har även undervisat vid Högskolan Dalarna vid några tillfällen under året. 2009 påbörjades en planering av en utbildning på grundnivå i utvärdering som riktar sig till verksamheter inom socialtjänst och psykiatri. Den ska, om tillräckligt intresse finns för kursen, genomföras hösten 2010 i samverkan mellan DFR och Högskolan Dalarna.

Regional Utveckling

Under denna rubrik redovisas tre olika områden. Det är dels de projekt som finns i temat *Hållbar Utveckling i Regioner* (HUR-temat), dels våra projekt som handlar om *Komplexa förändringsprocesser* och om *Samspelet Vetenskap och Praktik*. Projekt som inte kan kategoriseras in under något av dessa områden samlas under rubriken *Övriga projekt*.

Regional utveckling - HUR-temat

HUR-temat representerar en inriktning som länge funnits inom DFR, med anknytning till regional utveckling. Temat fungerar som en plattform att närma sig regionala utvecklingsfrågor utifrån olika perspektiv men i en gemensam temagrupp. Förutsättningarna för arbetet har till skillnad mot övriga teman inte grundats i någon basfinansiering. För att ytterligare utveckla temat och ge det en starkare förankring i länet konstaterar vi att det krävs tid samt ekonomiska resurser. Mot bakgrund av rådande förutsättningar har temagruppen arbetet vidare för att utveckla och kvalitetshöja arbetet. För att bygga upp en ekonomisk buffert har projekt inom detta tema en lite högre OH-kostnad och den överstigande delen går till ett konto som är gemensamt för HUR-temat. Det kan utnyttjas för att finansiera gemensamma seminarier inom temat mm.

Under hösten har en diskussion förts om HUR-temat framtid bland annat mot bakgrund av att den tillförordnade temaledaren Anette Forsberg med inriktning mot social ekonomi valt att sluta för att fullfölja sina doktorandstudier. En annan central person i temat är Helena Kåks som i slutet av hösten aviserade att hon under de kommande två åren skall gå en trädgårdsmästarutbildning vid Högskolan i Gävle och bara arbeta 20 % på DFR. Kompetensprofilen inom HUR-temat har därmed förskjutits och en uppgift för år 2010 är att hitta en struktur som dels stämmer mot den nya kompetensprofilen och dels stämmer mot våra verksamhetsmål.

Projekt inom området Unga vuxna

Nätverket Doing Rural – youth research and development

Nätverket har under år 2009 bytt namn till Doing Rural och har i nuläget 10 medlemmar. Då finansieringen från Ungdomsstyrelsen tog slut år 2009 letar vi andra finansieringsformer för de framtida nätverksträffarna. Under våren 2010 kommer antologin att skrivas klart för att

publiceras under hösten 2010. Delar av nätverket har varit delaktiga i genomförandet av en forskar-praktikerkonferens i Oskarshamn i februari 2010 samt i planeringen av aktiviteter på Landsbygdsriksdagen i maj 2010.

Under de två år som nätverket haft stöd från Ungdomsstyrelsen har forskarna fått bättre kanaler ut i relevanta verksamheter där vi blir mer pricksäkra i var och i vilka sammanhang vi ska kommunicera ut vår forskning. Detta möjliggör samtidigt en mer relevant och bättre dialog kring vilka frågor som kan behöva forskas på i framtiden. Praktikerna har fått en kanal in i forskning vilket dels ger legitimitet åt deras arbete (som därmed tydligare syns vara kunskapsbaserad) och dels ger snabba vägar till svar på olika frågor (eller i de fall forskarna inte kan besvara frågorna vägledning om var svaren finns).

Att vi arbetar ihop som nätverk gör att hela frågan om ungas roll i den regionala utvecklingen i mindre städer och på landsbygden har lyfts. Vid olika typer av framträdanden (föreläsningar, seminarier etc.) ger ett nätverk en större tyngd än en eller ett par enskilda forskare. Flera förfrågningar om föreläsningar och workshops har gjorts som ett resultat av att lokaltidningar har skrivit om nätverkets framträdanden. Att nätverket har finansierats av Ungdomsstyrelsen har också inneburit bättre kontakter med Ungdomsstyrelsen i olika sammanhang bland nätverksmedlemmarna, särskilt bland dem i nätverket som inte redan tidigare hade få eller inga kontakter med personer på Ungdomsstyrelsen.

Projektledare: Peter Möller

Projektmedarbetare: Helena Kåks

Valet att stanna: Sociala och kulturella perspektiv på unga vuxna i landsbygdsområden

Denna kvalitativt inriktade studie fokuserar unga vuxna som valt att stanna på sina respektive hemorter. Studien syftar till att sätta in dessa unga människors val i en levnadshistorisk kontext samt att relatera valen till dominerande kulturella föreställningar om vad som utgör ett idealt liv respektive föreställningar om urbanitet-ruralitet. Den syftar också till att problematisera ”stannare” som resurs i regional utveckling.

Studien baseras på levnadshistoriska intervjuer med ett 50-tal unga vuxna i Dalarna.

Intervjuerna analyseras som livsberättelser, ett teoretiskt och metodologiskt perspektiv som sätter deras egna förståelser av sina liv i centrum. Studien befinner sig i gränslandet mellan ungdomsforskning, livsberättelseforskning och migrationsforskning. Teoretiskt kommer arbetet framför allt att anknyta till teoribildning om senmodernitet och globalisering utifrån ett

kritiskt och nyanserade perspektiv. Studien motiveras av att ”stannare” ur ett regionalt perspektiv utgör en mycket viktig men förbisedd grupp. De har valt att satsa på en framtid i regionen, men ironiskt nog gör deras vilja att stanna dem ointressanta i lokalpolitikens och andra vuxnas ögon. Valet att inte flytta får dem att framstå som passiva. Med djupare kunskap om vilka ”stannarna” är, de liv de har bakom sig och de framtider de förväntar sig ökar också möjligheterna att ta tillvara dessa unga vuxna som en resurs i regional utveckling.

Studie finansieras av forskningsrådet Formas. Arbetet pågår 2008- 2011.

Projektledare: Helena Kåks

Projektmedarbetare: Johanna Jansson

LUPP i fyra Dalakommuner

Hur är det att vara ung i Älvdalen, Malung, Rättvik och Säter? Dessa fyra dalakommuner genomför under hösten 2009 ungdomsenkäten Lupp bland sina högstadie- och gymnasieungdomar för att ta reda på det. DFR står för bearbetning och analys av materialet i samarbete med kommunernas ungdomssamordnare/ungdomskonsulenter..

Lupp-enkäten, som utvecklats av Ungdomsstyrelsen i samarbete med kommuner och forskare, omfattar frågor på en rad områden: skola, fritid, arbete, politik, hälsa, trygghet och framtid.

Många kommuner har i Lupp-enkäten funnit ett användbart redskap för att arbeta med ungdomsfrågor i den egna kommunen. Genom att upprepa undersökningen kontinuerligt blir det möjligt att följa utvecklingen i den egna kommunen och se utfallet av de insatser som görs. De kommuner som väljer att genomföra Lupp ansvarar själva för databearbetning och analys av det insamlade materialet. Kommunen kan välja att utföra arbetet internt, att samarbeta med forskare eller välja en kombinationslösning. Ett problem är ofta att det blir för kostsamt att leja ut bearbetning och analys samtidigt som kvaliteten på analysen blir låg om arbetet görs av lekmän. Den modell som DFR nu prövar i detta projekt, att bearbeta och analysera enkäter från flera kommuner samtidigt, håller nere kostnaderna samtidigt som den också öppnar möjligheter för en bredare kunskapsuppbyggnad och användning av resultaten. I det avseendet syftar projektet också till metodutveckling. Projektet avslutas våren 2010.

Projektledare: Helena Kåks

Projektmedarbetare: Johanna Jansson

Unga politiker

Dalarnas forskningsråd har på uppdrag av Region Dalarna genomfört en intervjustudie med syfte att öka kunskapen om varför unga politiker i Dalarna lämnar sina uppdrag i förtid. Ett

femtiotal avhoppade unga politiker har intervjuats. Den främsta anledningen till avhopp är flytt följt av tidsbrist. Bara omkring tretton procent hänvisar till brister i politiken som främsta anledning till avhoppet. Tydligt är dock att privata och politiska skäl för avhopp ofta är invävda i varandra. Exempelvis är många av dem som avgått av det personliga skälet flytt samtidigt kritiska till den kommunala politiken. Anmärkningsvärt är att en stor del av de intervjuade trots negativa erfarenheter kan tänka sig att komma tillbaka till politiken senare i livet.

Studien gjordes under tidsperioden januari till maj 2009 och presenterades efter avslut i direktionen för Region Dalarna.

Projektledare: Helena Kåks

Projektmedarbetare: Linnéa Hassis och Jan Söderstedt

Projekt inom området Landsbygdsutveckling

Trädgårdsturism för regional utveckling

Trädgårdsintresset ökar i samhället. Ny trädgårdslitteratur utkommer kontinuerligt, program i radio och TV om trädgårdar blir fler, trädgårdsmässornas antal ökar, liksom det egna odlandet. I många länder och också i Sverige har evenemang där allmänheten får besöka välansade trädgårdar och parker kunnat bidra till att finansiera renovering av byggnader och trädgårdar och för att hålla igång och bygga ut verksamheten. Större trädgårdar erbjuder också försäljning i anslutning till trädgården. I andra länder i Europa och i södra Sverige är intresset och besöksströmmen till trädgårdar som är öppna för allmänheten ständigt växande.

Dalarna har idag många trädgårdar av stort värde och med stort besöksunderlag. Utifrån klimat och geografiskt läge finns förutsättningar att utveckla denna växande gren av turism. Basen finns i en rad anläggningar med mycket skiftande karaktär och innehåll. Här finns många värdefulla och uppmärksammade trädgårdar och några är också öppna för allmänheten. Grunden finns, men många trädgårdar behöver råd och stöd. Görs detta kan trädgårdsturism i framtiden spela en viktig regionalpolitisk roll i Dalarnas ekonomi och bidra som en länk i den viktiga turismen i länet. I ett nytt projekt vid Dalarnas forskningsråd skall förutsättningarna för att utveckla trädgårdsturism i Dalarna undersökas.

Förstudien genomförs under 2009 och medel har erhållits från Länsstyrelsens lantbruksenhet.

Projektledare är landskapsarkitekt Inger Berglund, dotGreen Landskap och Miljö AB. Thomas Tydén Dalarnas forskningsråd, Lotta Magnusson Region Dalarna, Olle Lind Länsstyrelsens kulturmiljöenhet utgör studiens referensgrupp.

Projektledare: Inger Berglund

Sälen i världsklass

En utvärdering vars uppdragsgivare och finansiär är Föreningen Turismintressenter i Sälen. Konkurrensen inom fjällturismen har ökat betydligt, något som företagen i Sälen har uppmärksammat och sett ett behov av att bemöta. För att göra Sälen mer attraktivt ansågs det nödvändigt att enas kring ett gemensamt program med gemensamma mål och visioner. Det kom att kallas Sälen i Världsklass. Utvärderingen visar bl. a. att fem utvecklingsområden arbetats fram; barmarksaffär, gestaltningsprogram, infrastruktur, Sälens by och bemötande. Dessa avser man arbeta vidare med för att stärka Sälens konkurrenskraft som turistort. Studien har avrapporterats i januari 2009 genom en rapport med titeln: *En utvärdering av Sälen i världsklass – ett utvecklingsprojekt med fokus på Sälens utveckling som turistort*

Projektledare: Johanna Jansson

Service som tillväxtfaktor på landsbygden

På uppdrag av näringsdepartementet har regionala serviceprogram utarbetats av landets länsstyrelser under år 2009 för att genomföras 2010–2013. Enligt direktiven skulle de regionala serviceprogrammen utformas utifrån en analys av vilka problem och möjligheter som finns i respektive län. Länsstyrelsen Dalarna gav Dalarnas forskningsråd i uppdrag att genomföra denna analys, som bland annat skulle belysa vilka geografiska delar av regionen som har brister när det gäller tillgången till kommersiell och offentlig service och vilka områden som riskerar ytterligare försämring. Såväl de enskilda invånarnas som näringslivets behov skulle beaktas, och Tillväxtverket har också betonat att analysen skulle ha ett tillväxtperspektiv på service.

DFR:s analys bygger på en genomgång av befintlig litteratur och allmän statistik inom området samt på ett antal telefonintervjuer med berörda parter. Materialet har sammanställts och bearbetats för att illustrera den rådande situationen vad gäller kommersiell och offentlig service på landsbygden i Dalarna. Länsstyrelsen Dalarna har sedan vävt in delar av rapporten i sitt regionala serviceprogram.

Projektledare: Sven Lagerström

Projektmedarbetare: Johanna Jansson.

Interaktivt forskningsprojekt om kommunalt utvecklingsarbete i Leksands kommun

Under 2007 – 2009 följer vi genom ett interaktivt forskningsprojekt Leksands kommuns utvecklingsarbete; kallat ”Hälsosam”. Sedan 2006 och till och med 2010 satsar kommunen på ett omfattande arbete för att minska sjukfrånvaron och öka frisknärvaron, och för att främja personalens delaktighet i utvecklingen av verksamhet och arbetsmiljö. Syftet med det interaktiva forskningsprojektet är att få kunskap om hur kommunen främjar hälsa, samverkan och delaktighet bland de anställda. Under 2008 har hälsosamprojektets olika satsningar följts främst ur tre perspektiv: Skyddsombudens arbete och roll, arbetet i två hemtjänstgrupper och en grundskola respektive kommunal ledning och styrning via organisations- och policyarbete. Arbetet sker med interaktiva metoder där forskarna är ute på fältet, har en kontinuerlig återreflekterande dialog med de kommunala aktörerna samt producerar skrivna texter. Slutrapport som har skrivits under hösten 2009 skall lämnas till finansären i februari 2010. Projektet har finansierats med 1.500.000 kr av AFA-försäkring.

Projektledare: Thomas Tydén

Projektmedarbetare: Anette Forsberg DFR och professor Kaj Frick Mälardalens högskola

Tillväxtgruppen norra Västmanland (TVG)

Jan Messing har under hösten haft uppdraget att som extern samtalspartner stödja utvecklingen i det lokala näringslivsutvecklingsarbetet i Norbergs och Fagersta kommuner. Uppdraget påbörjades hösten 2009 och fortsätter under 2010.

Projektledare: Jan Messing

Betaltjänster på landsbygden i Dalarna

Studiens uppdragsgivare och finansär är Länsstyrelsen Dalarna. Syftet med studien är att ge en bild av hur grundläggande betaltjänster fungerar i länet sedan Svensk Kassaservice avvecklades i slutet av 2008. Studien baseras på intervjuer med representanter från betalserviceställen, berörda organisationer, kommuner och privatpersoner. Resultatet visar att företag på landsbygden drabbats hårdast av förändringen genom att de inte längre kan lämna dagskassor till lantbrevbäraren. Det har resulterat i långa resor till närmaste bank och enligt företagarna till en osäkrare hantering av dagskassor. Studien har avrapporterats i oktober 2009 genom en rapport med titeln: *Grundläggande betaltjänster 2009 – en snabbstudie i Dalarnas län.*

Projektledare: Johanna Jansson

Projekt inom området Social ekonomi

Folkbildningens roll i lokal utveckling

Forskningsprojektet om folkbildningens roll i lokal utveckling har pågått under tre år; 2006-2008. Arbetet har genomförts som en förortsstudie (Lisbeth Eriksson, Linköpings universitet) respektive en landsbygdsstudie (Anette Forsberg och Fredrika Säfström, Dalarnas forskningsråd), med samverkan och dialog däremellan. Samarbetet har bland annat utmynnat i en gemensam vetenskaplig artikel (2009) som behandlar folkbildningens roll för lokal utveckling i förorter respektive på landsbygder.

Med syfte att förstå mer om hur folkbildning och lokal utveckling förhåller sig till varandra har vi i landsbygdsstudien och i Dalarna studerat landsbygders föreningsliv, lokala utvecklingsprocesser samt folkbildningsarbete. Ett resultat är att folkbildningen (definierad som studieförbund och folkhögskolor) är en både synlig respektive osynlig aktör. När folkbildningens roll studerades med utgångspunkt från lokala utvecklingsgruppers och föreningars beskrivningar var studieförbund och folkhögskolor varken särskilt synliga eller aktiva i gruppernas arbete. När folkbildningens roll istället studerades genom folkbildarnas beskrivningar blev den genast mer synlig och aktiv. Ett exempel på hur folkbildning och lokal utveckling samverkar i Dalarna är nätverket för social ekonomi som bildats i länet. Folkbildningen visar sig vara engagerad i lokal utveckling på många sätt, men folkbildarna reflekterar också självkritiskt över hur de skulle kunna bli starkare lokala utvecklingsaktörer.

Studien visar på ett glapp mellan de resurser som folkbildningen förfogar över respektive lokala behov och önskemål på landsbygderna. Ett problem med det lokala utvecklingsuppdrag som regeringen tilldelat folkbildningen är svårigheten att tolka vad det innebär. Folkbildarna gjorde gärna så vida tolkningar att det i princip kom att bli synonymt med folkbildningsarbete, vilket skulle innebära att inga särskilda satsningar behövs. Landsbygdsstudiens slutrapport; "Folkbildningen och lokala utveckling på landsbygden. En studie av folkbildningens villkor och vardag i Dalarna" publicerades 2009 av Folkbildningsrådet, som också finansierat projektet. Rapporten om förorterna; "Folkbildning och lokal utveckling i förorten" publicerades av Folkbildningsrådet 2008 (Eriksson 2008).

Projektledare: Thomas Tydén

Projektarbetare: Anette Forsberg och Fredrika Säfström

Socialt företagande -fallstudie av arbets- och utbildningskooperativet Glimten

På uppdrag från Coompanion gjordes en fallstudie av det vid studiens början enda befintliga sociala företaget i Dalarna; Glimten i Älvdalens kommun. Syftet med projektet var att beskriva hur arbetet bedrivs, att kartlägga de brukare som nyttjar Glimten samt hur och i vilken omfattning försäkringskassa, arbetsförmedling, individ- och familjeomsorg vill nyttja Glimten framåt och vilka värden verksamheten har. Arbetet avrapporterades och avslutades våren 2009.

Projektledare: Anette Forsberg

Projektmedarbetare: Anna Stark

Regional utveckling - Komplexa förändringsprocesser

Under året har Dalarnas forskningsråd fått en rad uppdrag att följa och utvärdera utvecklingsprojekt. Arbetet har lagts upp i form av så kallad följeforskning. Detta innebär att utvärderingsarbetet skall bidra med kunskap och stöd under projektiden. Enligt Nutek är syftet med följeforskningen 1) att löpande ge återkoppling till projektet som ökar möjligheterna att nå målsättningen och att 2) bidra till ett systematiskt lärande om förändringsarbete. Dessutom skall följeforskningen 3) återföra resultat och erfarenheter som kan bidra till ”bättre” lösningar i praktiken. I det följande ges en kortfattat beskrivning av de pågående projekten och forskningsrådets uppdrag i dessa.

Projekt

Följeforskning av Triple Steelix

Triple Steelix är ett initiativ för att utveckla stål- och verkstadsindustrin i Bergslagen. Initiativet har som Vinnväxtvinnare ett långsiktigt ekonomiskt stöd från Vinnova. Jernkontoret har givit Dalarnas forskningsråd uppdraget att följa och värdera initiativet, och detta arbete påbörjades 2004 och pågår fortfarande. Under 2009 har aktiviteterna bestått i att:

- Uppföljning av initiativets projektportfölj.
- Aktivt medverkat i arbetet att formulera FoU och internationaliseringsstrategi.
- Ge kunskapsstöd till processledningens strategiska arbete.
- Mäta utvecklingen hos SME aktiva inom initiativet.
- Bidra till nationell kunskapsuppbyggnad om innovationssystemets framväxt och mätindikatorer.

Arbetet har dokumenterats i arbetsrapporterna:

Projektuppföljning Triple Steelix.

Företag aktiva inom Triple Steelix initiativet hösten 2009.

Arbetsrapporterna har återförts till huvudmannen, finansiärer, styrelse och processledning. Följeforskaren har dessutom deltagit i det nätverk av följeforskare som varit knutna till övriga Vinnväxt initiativ.

Följeforskningsuppdraget kommer att fortsätta under 2010.

Projektledare: Thomas Tydén

Projektmedarbetare: Jan Messing och Elisabeth Ahnberg

Dalametoden

Dalametoden är ett projekt som drivs av Region Dalarna. Syftet med projektet är att stödja en utveckling av samhällets planeringsprocesser så att det lokala och regionala planeringsarbetet knyts närmare varandra och att fysisk- och utvecklingsplanering i högre grad integreras. Projektet innehåller regionala aktiviteter och särskilt stöd till sju projektkommuner. Uppdraget att som följeforskare följa och utvärdera projektet påbörjades under hösten 2008 och har hittills huvudsakligen varit inriktat på att orientera sig i projektet och dess aktiviteter. Under 2009 har en första ögonblicksbild redovisats till projektet. Forskningsrådet har deltagit i ett antal kommundialoger: Malung, Vansbro, Älvdalen, och följt projektets seminarier. Följeforskaren har regelbundet haft reflekterande samtal med projektledaren, och deltagit i en konferens arrangerad av Sveriges kommuner och landsting kring planeringsprocesser. Dessutom har forskningsrådet fått ett tilläggsuppdrag som består i att genom några fallbeskrivningar dokumentera nytänkande i planeringsprocesserna som återfinns i Dalarna.

Arbetet har dokumenterats i arbetsrapporten:

Följeforskning kring Dalametoden, Steg 2 – den inledande orienteringen.

Följeforskningsuppdraget kommer att fortsätta under 2010.

Projektledare: Thomas Tydén

Projektmedarbetare: Elisabeth Ahnberg, Mats Bengtsson och Jan Messing.

Findit

Findit, Forum for Industrial IT-solutions, är ett projekt med syfte att konsolidera och utveckla ett kompetenscentrum för industriell it. Projektet drivs av Sandbacka Park Utveckling i Sandvikens kommun. I offentlig upphandling fick rådet uppdraget att följa och utvärdera projektet. Uppdraget påbörjades i november 2008 och har hittills bestått i att orientera sig om projektet och dess arbete samt återkommande reflekterande samtal med processledaren. Under 2009 har följeforskningen redovisat en ögonblicksbild av projektet samt en fördjupningsstudie med inriktning på projektets effekter.

Arbetet har dokumenterats i arbetsrapporterna:

Findit – en ögonblicksbild från projektet mars 2009.

Findit – aktiviteter och projekteffekter.

Följeforskningsuppdraget kommer att fortsätta under 2010.

Projektledare: Jan Messing.

InnoWent

Högskolan Dalarna och Stiftelsen Teknikdalen driver i samverkan InnoWent – att gemensamt arbeta för att utveckla en stark infrastruktur med syftet att generera ökad tillväxt och sysselsättning både inom nya och befintliga kunskapsområden. Följeforskningsuppdraget delas mellan högskolan och forskningsrådet där rådet har Högskolan Dalarna och dess del i projektet i fokus. Under hösten har intervjuer genomförts med ett antal av högskole- och utvecklingslotsarna i kommunerna. Intervjuerna har dokumenterats och diskuterats vid ett analysseminarium där femton operativt aktiva i projektet deltog. Arbetet har därefter dokumenterats i en rapport. Inom fölieforskningsarbetets ram träffas regelbundet högskolans och forskningsrådets operativt ansvariga forskare. Inom ramen för projektet har fölieforskarna deltagit i en svensk och en norsk konferens med fokus på högskolornas samverkan med samhället, HSS 09 i Luleå och HSS09 i Gövik. Vid konferenserna presenterades ett paper: *Reflektioner runt fölieforskarrollen i utvecklingsprojekt.*

Under hösten 2009 beviljades projektet förlängning med ett år, d.v.s. till 2010-12-31. I offentlig upphandling fick forskningsrådet uppdraget att följa och utvärdera projektet under 2010.

Arbetet har dokumenterats i arbetsrapporterna:

InnoWent – en ögonblicksbild januari 2009.

InnoWent högskoledelen – slutrapport för tiden 2008-07-01 – 2009-12-31.

Fölieforskningsuppdraget kommer att fortsätta under 2010.

Projektledare: Jan Messing

Projektmedarbetare: Elisabeth Ahnberg.

FIVE

Projektet FIVE syftar till att underlätta för unga att etablera sig i arbetslivet. Kortfattat handlar verksamheten om praktikförmedling och kompetensutveckling för arbetssökande unga vuxna. Projektet drivs av medlemsorganisationen Näringslivet Falun-Borlänge i samarbete med arbetsförmedlingen. Fölieforskningsuppdraget startade hösten 2008 och kommer att pågå till våren 2011. Under 2009 har fölieforskarna haft reflekterande samtal med projektledningen, utarbetat ett uppföljningsinstrument för deltagare och företagen som haft praktikplatsen samt genomfört gruppintervjuer med projektgruppen och med inriktning på den utvecklingsuppgift som stått i fokus den aktuella perioden. Arbetet har fortlöpande dokumenterats och återförts till projektledning och projektets styrgrupp.

I halvtidsutvärderingen december 2009 har dokumentationen samlats:

Halvtidsutvärdering av projektet FIVE. (Innehåller bl.a. orientering om projektet, enkätsammanställning, sondering med FIVE:s intressenter, gruppintervju utökad resurs för samverkan, utvärdering av mentorprogrammet.)

Projektledare: Jan Messing.

Projektmedarbetare: Elisabeth Ahnberg.

Driv eget

Driv eget är ett projekt som drivs av Falun Borlänge-regionen (fram till 1 mars, 2009 Utvecklingsbolaget MittDalarna). Projektet syftar till att vidareutveckla arbetsformer för att stödja en utveckling där fler kvinnor startar och driver företag, att öka överlevnadsgraden hos nystartade små och medelstora företag samt att fler ägarväxlingsprocesser kan genomföras med fortsatt konkurrenskraftigt företagande. Dalarnas forskningsråd har tillsammans med Högskolan Dalarna fått följeforskningsuppdraget i offentlig upphandling och arbetet skall pågå från november 2008 till och med 2010.

Under 2009 har följeforskarna haft reflekterande samtal med projektledaren, följt upp projektets utvecklingsarbete avseende erfarenhetsnätverket i Driv eget delprojekt "Kan hon kan jag" samt gjort en uppföljning av projektet "Att nå kvinnor som vill köpa företag". Vid årets slut inleddes också en uppföljning av ett mentorsprogram riktat mot nyföretagare i entreprenadbranschen som sedan kommer att återspeglas till Driv eget projektledning under år 2010.

Arbetet har dokumenterats i rapporterna:

Kan hon kan jag. Uppföljning av erfarenhetsnätverket Kan hon kan jag i projektet Driv eget, av Linnéa Hassis

Uppföljning av projektet "Att nå kvinnor som vill köpa företag", av Linnéa Hassis och Jan Messing

Projektledare: Jan Messing

Projektmedarbetare: Linnéa Hassis, Mats Lundgren (Högskolan Dalarna).

Dala Sports Academy

Dala Sports Academy (DSA) är ett samarbetsprojekt mellan Falun och Borlänge kommuner, Region Dalarna och Högskolan Dalarna. Syftet med projektet är ”att skapa en komplett, livskraftig idrottsmiljö /.../ som ska kunna utgöra en resurs för ett växande företagande inom idrott och hälsa i regionen samt dessutom tillföra ett stort PR-värde för regionen”. DSA:s verksamhet kan grovt indelas i tre samverkande delar: a) forsknings- och utvecklingsmiljön och kopplingen till innovatörer, entreprenörer och företagare, b) träningsmiljön för elitidrottare samt c) studiemiljön i vid bemärkelse som gör det möjligt att kombinera en idrottskarriär med högskolestudier. Dalarnas forskningsråd har fått följeforskningsuppdraget i offentlig upphandling och arbetet skall pågå från oktober 2009 till och med april 2011.

Följeforskningsuppdraget för Dala Sports Academy har hittills varit inriktat på en orientering i de sammanhang vilka projektet verkar i – att lära känna olika verksamheter och aktörer, att förstå vilka utvecklingsmöjligheter som finns men också att fånga upp förväntningar och farhågor på det pågående arbetet i projekt.

Arbetet har dokumenterats i rapporten *Dala Sports Academy – ögonblicksbild januari 2010* av Linnéa Hassis och Jan Messing. Återrapportering har skett till projektledning och styrgrupp.

Projektledare: Jan Messing

Projektmedarbetare: Linnéa Hassis

Regional utveckling - Samspelet Vetenskap och Praktik

En nära kontakt med olika yrkesgrupper i och utanför länet har kommit att sätta sin prägel på DFR:s verksamhet och de insatser som gjorts de senaste 20 åren för att utveckla samspelet mellan forskare och praktiker – ett utvecklingsarbete som efterhand även kommit att utvärderas och studeras kritiskt. Forskning om forskningsinformation eller, som det alltmer kommit att utvecklas till, forskning om samspelet forskare och praktiker har kommit att bli ett viktigt forskningsfält för DFR. Forskningsrådet har sedan 1987 prioriterat forskning om forskningsinformation i syfte att öka användningen av vetenskaplig och annan kunskap inom landstingets och kommunernas verksamhetsområden. En ökande del av projekten inom

forskningsprogrammet är studier om vuxenlärande och ledarskapets roll för både kompetensutveckling och samverkan med akademien.

Det finns ett ökande intresse för nya former för möten mellan forskare och praktiker, mellan vetenskap och praktik, och det är allt fler organisationer som är beredda att driva och finansiera kunskapsutveckling inom detta område. Men man kan också notera att det inte finns någon organisation i Norden som har en någorlunda helhetsbild över alla dessa separata aktiviteter. Det finns ett behov av att skapa en överblick över fältet, identifiera vilka kunskapsluckor som finns inom området, lyfta fram dem för fortsatta studier och inte minst att sammanställa befintlig kunskap från de, onekligen disparata, insatser som redan genomförts av olika forskningsfinansiärer. Vid Dalarnas forskningsråd har därför forskningsprogrammet Samspelet vetenskap och praktik (SVEP) utvecklats under ledning av Thomas Tydén. En av flera samarbetspartners i detta arbete är konferensen HSS (högskolor och samhälle i samverkan) som Thomas Tydén tog initiativ till och som genomfördes första gången vid högskolan Dalarna år 1999 (HSS99). Den har därefter genomförts vartannat år vid högskolan i Halmstad (HSS01), Blekinge tekniska högskola (HS03), Mittuniversitet (HSS05), högskolan i Jönköping (HSS07) och år 2009 gick den av stapeln vid Luleå Tekniska Universitet. Dalarnas forskningsråd spelar en aktiv roll i denna konferens.

Projekt

IKA 3 - uppdatering och analys

År 2004 gav Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) Dalarnas forskningsråd ett uppdrag att identifiera, kartlägga och analysera FoU-miljöer helt eller delvis finansierade av kommuner eller landsting och som ligger utanför den traditionella akademien. Projektet beskrevs i rapporten ”Forskning och utveckling i kommuner, landsting och regioner” av Peter Möller. Det blev upptakten till ett projekt som döpts till akronymen IKA – Identifiera - Kartlägga - Analysera. IKA 3 omfattar en uppdatering av den ovan nämnda kartläggningen av de FoU-miljöer kommuner, landsting och regioner driver och som ligger utanför högskolan. IKA 3 skall också innehålla en analys av utvecklingstendenser avseenden frågor som verksamhetsinnehåll, finansiering, organisering mm. Projektet avrapporterades till SKL februari 2010.

Projektledare: Thomas Tydén

Projektmedarbetare: Johan Kostela

IKA 4 - Analys av regionala forskningsstrategier

IKA 4 omfattar en uppdatering av den kartläggning av forskningsstrategier som togs fram inom ramen för IKA 2 år 2006. I projektet kommer vi att analysera innehåll och implementering av de regionala forskningsstrategier som har tagits fram för att regionerna ska kunna kraftsamla runt de strategiskt viktiga framtidsfrågorna. Vilka forskningsfrågor upplever regionerna som viktiga? Har de identifierade strategierna kommit till användning och på vilket sätt? Finns det några framgångsfaktorer för att förverkliga strategierna? Finns det några hinder, och hur kan man komma över dem?

Planerat slutdatum: 2010-03-31. Projektet finansieras med medel från Sveriges Kommuner och Landsting.

Projektledare: Thomas Tydén

Projektmedarbetare: Johan Kostela

Antologi om regionala FoU-miljöer inom välfärdsområdet

En antologi med ovanstående arbetsnamn har arbetats fram under hösten 2008 och våren 2009.

Flera uppföljningar och utvärderingar av FoU-miljöer har genomförts under årens lopp. Den senaste av Socialstyrelsen år 2007. I den beskrivs FoU-verksamheterna som en relativt ung och ekonomiskt marginell företeelse om jämförelse görs med liknande FoU-satsningar inom näringslivet. Stora och disparata förväntningar på vad FoU miljöerna ska åstadkomma är inte sällan svåra att tillgodose speciellt när såväl personella resurser som tiden är begränsad för att åstadkomma det förväntade. Trots detta är FoU-miljöerna mycket produktiva. I betänkande av ”Utredningen för en kunskapsbaserad socialtjänst” bedöms FoU- enheter utgöra en viktig roll i arbetet med att åstadkomma en evidensbaserad praktik, dvs en praktik baserad på en sammanvägning av brukarens erfarenheter, den professionella expertis samt bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap.

Den nu publicerade antologin skiljer sig från tidigare rapporter genom att den berättas av dem som själva varit med att bygga upp och utveckla FoU-miljöer. Det är deras erfarenheter av hur man tar sig fram i ospårat landskap som gestaltas. Hur har de gått tillväga för att bygga upp de speciella organisationer och miljöer som FoU är? Vilka svårigheter har de mött och hur har de tacklat dem? Vilka ser de som viktiga förutsättningar för att lyckas och hur definierar de en ”lyckad” FoU verksamhet?

Berättelserna i antologin fokuserar på kunskaper och erfarenheter från en samling kunskapsområden som bl.a. handlar om lärande, utvecklingsarbete, samverkan, vetenskapsteori, organisationsutveckling, projektarbete m.m. Som sagt hur man skapar sin egen koreografi tillsammans med andra för att överbrygga regelverk men även mentala hinder.

Inom FoU-miljöerna har det utvecklats och vidareutvecklats flera arbetssätt för att aktivera personal i diskussioner och reflektioner över sina arbetsmetoder och arbetssätt men också för att stödja dem i att fördjupa sina frågeställningar och utveckla sina kunskaper. I denna antologi stannar berättarna upp ett slag för att reflektera över sin egen praktik. Hur ser denna forskningens praktik ut och vilka teorier och erfarenheter vilar denna praktik på?

Antologin som fick titeln ”Gott & blandat” presenterades på konferensen HSS 09 vid Luleå tekniska universitet 1-3 juni 2009. Projektet har finansierats med medel från Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting.

Projektledare: Thomas Tydén

FoU Välfärds konferens 2009

Intresseföreningen för FoU-miljöer inom välfärdsområdet” bildades år 2001 och har sitt främsta rekryteringsunderlag från FoU-miljöer med inriktning mot individ- och familjeomsorg och äldre- och handikappomsorg. Föreningen, som lite kortare kallas ”FoU Välfärd”, har årligen en nationell konferens och värdskapet för den vandrar mellan landets olika FoU-miljöer. År 2009 var Dalarnas forskningsråd tillsammans med enheten för FoU-stöd vid Regionförbundet Uppsala län och FoU Välfärd i Region Gävleborg värd.

Konferensen år 2009 var annorlunda jämfört med tidigare år då även FoU-miljöer inom hälso- och sjukvården var inbjudna. Konferensen medfinansierades av Regionförbunden i Dalarna, Gävleborg och Uppsala samt Socialstyrelsen och SKL .

Konferensen gick av stapeln 26-27 augusti 2009 i Falun och fokuserade på metoder och teorier för hur man på bästa sätt kan arbeta i dessa FoU-miljöer. Viktiga områden vara:

Hur man uppnår bästa möjliga nytta för uppdragsgivaren, för brukaren?

Hur man mäter denna nytta?

Om interaktiva forskningsmetoder

Teorier kring kunskapsbildning processer

Implementerings- och förändringsfrågor

Hur kan en FoU-enhet organiseras – t ex självständig eller i ett regionförbund, landsting eller kommun? Konsekvenser av olika organisationsmodeller

Hur och med vilka kan man samverka? Nätverkens roll?

Konferensen samlade tvåhundraio deltagare. En utvärderingsenkät delades ut men svarsfrekvensen var för låg (35%) för kunna man skall kunna dra några slutsatser. Men av dom som svarade tyckte samtliga att konferensen var mycket bra eller bra.

Projektledare: Thomas Tydén

Regional utveckling - Övriga projekt

Projekt

Utvärdering samrådsprocessen Vindkraftsprojektet

Länsstyrelsen Dalarnas län har givit forskningsrådet i uppdrag att följa upp samrådsprocessen med särskild inriktning på de webbaserade samrådsmetoderna i projektet

”Landskapsbedömning av Siljansringen för att främja vindkraftens utveckling”. Arbetet påbörjades 2009 och avrapporteras våren 2010.

Projektledare: Jan Messing

Projektmedarbetare: Elisabeth Ahnberg och Sven Lagerström.

Kursen ”Lärande utvärdering/följeforskning” vid HDa

Högskolan Dalarna och Dalarnas forskningsråd har tillsammans planerat kursen ”Lärande utvärdering/följeforskning”, 7,5 poäng. Kursen, som ges som uppdragsutbildning, godkändes av högskolan i december 2009. Kursstart planeras till april 2010. I planeringsarbetet har bland andra deltagit Mats Lundgren och Ing-Marie Andersson Högskolan Dalarna och Jan Messing Dalarnas forskningsråd.

Projektledare: Jan Messing

Projekt Arbetsplatslärande, Försäkringskassan

Försäkringskassans centrala HR-funktion har initierat projektet ”Arbetsplatslärande”. Syftet med projektet är att identifiera och tydliggöra arbetsmoment i den dagliga verksamheten, som kan användas och utvecklas till en del av kompetensutvecklingen i organisationen. Jan Messing har som extern resursperson deltagit i projektgruppens arbete under hösten och vintern 2009. Projektet beräknas avrapporteras i mars 2010.

Projektledare: Jan Messing

LSS

Under 2008 påbörjades ett arbete att undersöka intresse och förutsättningar att starta ett FoU stöd riktat till verksamheterna inom kommuner och landsting som riktar sig till personer med funktionsnedsättningar. Viktiga delar av denna verksamhet styrs av Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade, LSS. Vissa grunddata som beskriver verksamheternas

omfattning och inriktning påbörjades också sonderingar med nyckelpersoner i länet med uppgifter inom detta fält. Genom personförändringar och stor arbetsbelastning inom rådet kunde inte arbetet fullföljas.

Projektledare: Jan Messing

Projektmedarbetare: Elisabeth Ahnberg

Lärande för hållbar utveckling

I projektet *Lärande för hållbar utveckling* deltar 12 skolor i Dalarna (både grundskolor och gymnasium) som arbetar aktivt med hållbar utveckling. Stiftelsen Teknikdalen är projektets huvudman. Dalarnas forskningsråd har uppdraget att löpande utvärdera skolornas verksamheter inom projektet. Projektet startade under hösten 2007 och ska pågå till och med vårterminen 2010. En delrapportering kommer att göras i januari 2010. Uppdragsgivare och finansiär är Stiftelsen Teknikdalen.

Projektledare: Johanna Jansson

Kommunen som möjliggörare

Under hösten 2007 gav Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Trygghetsfonden och VINNOVA ut boken *Måste innovationer vara av metall? Att tänka om och skapa nytt i kommuner, landsting och regioner* som ett resultat av det gemensamma FoU-programmet *Innovativa kommuner, landsting och regioner*. Där betonas nödvändigheten av att tänka och göra i nya, kreativa banor för arbetet inom offentliga verksamheter. Samspelet mellan kommuner och landsting och olika forskningsinsatser ses som viktiga faktorer för att klara de utmaningar som väntar.

Som en fortsättning av FoU-programmet har man nu gått vidare och genomfört en detaljstudie om innovativa kommuner i olika steg. Steg ett i denna studie syftade till att förmedla en bild av vilka kommuner som olika utvalda personer såg som innovativa i sitt förnyelse- och förändringsarbete. Nästa steg var att närmare studera åtta av dessa utpekade kommuner några för att söka efter faktorer som bidrar till ett innovativt arbetsklimat. Både delstudierna redovisades våren 2008 vid två seminarier på SKL med deltagande av såväl den politiska som tjänstemannaledningen vid de aktuella kommunerna. Rapporterna finns på SKL:s hemsida <http://www.skl>. Den kom att utgöra grunden för en bok om innovativa kommuner som SKL i samarbete med VINNOVA, Trygghetsfonden för kommuner och landsting samt NUTEK och

med medverkan av Dalarna forskningsråd gav ut hösten 2009.

Projektledare: Thomas Tydén

Projektmedarbetare: Marcus Lind

Kvinnornas skrivbyrå

Kvinnors arbetsliv i Dalarna från 1950-talet och framåt är inte särskilt väl dokumenterat. Projektet Kvinnornas skrivbyrå syftar till att skapa en omfattande och varierad bild av vad kvinnor arbetat med i och utanför Dalarna. Projektet genomförs som ett samarbete mellan Dalarnas forskningsråd, Dalarnas bygdegårdsdistrikt och Studieförbundet Vuxenskolan Dalarna-Gävleborg. Det ingår i ett större EU-finansierat projekt ägt av riksorganisationen Hela Sverige ska leva. Arbetet kommer att bedrivas i skrivarcirklar, minst en i var och en av Dalarnas 15 kommuner under slutet av 2008 och hela 2009. Cirklarna leds av skribenterna Helena Kåks och Yvonne Gröning med hjälp av lokala cirkelledare. Berättelser kommer också att samlas in genom ett särskilt upprop och i samarbete med gymnasieskolor. Projektet är också tänkt som en språngbräda för lokala initiativ med historisk inriktning som utställningar, berättarkvällar etc.

Materialinsamlingen har avslutats under 2009. De texter som samlats in kommer att arkiveras för framtiden och finnas tillgängligt för forskning på olika nivåer. En målsättning är att under 2010, inom ramen för ett nytt projekt, samla delar av materialet i en bok.

Projektledare: Helena Kåks

Modell för kompetenssamverkan

Projektet syftar till att underlätta och säkerställa framtida försörjning av arbetskraft och kompetens till företagen i Mora, Orsa och Älvdalen genom dels en grundläggande framtidsanalys av arbetskraftsbehovet samt genom samverkan mellan näringsliv, kommuner och arbetsförmedling samt övriga som arbetar med arbetskraftsförsörjning. Detta projekt är ett förprojekt där resultatet skall vara en ordentligt genomarbetad ansökan till lämplig finansiär. Projektägare är Orsa kommun och Ramböll Management Consulting håller ihop skrivandet. Medverkan från Dalarnas forskningsråd avser följeforskning. Den färdiga ansökan skall vara klar under 2010.

Projektansvarig på DFR: Thomas Tydén

De 600 stegen

Om man söker miljöer med koppling till svensk industrihistoria så är Falu gruva unikt vilket bland annat lett till en världsarvsstatus. Om man söker miljöer med koppling till folkkonst, socialhistoria, finns Dalarnas museum med Dalahästen som symbol. I ett internationellt perspektiv står dessa två Dalamiljöer för bilden av Sverige.

Dessa två miljöer är idag var för sig väl besökta. Och båda har stjärnor i Guide Michelin och en hög andel internationella besökare. De är dock två helt åtskilda miljöer men med en stor potential för samverkan. Avstånden mellan dessa är 600 meter – 600 steg. Detta projekt är en inledning på att ta dessa steg och rent fysiskt är ambitionen att koppla ihop dessa miljöer med en gångbro över den riksväg som skiljer områdena åt.

Med ekonomiskt stöd av ”Framtidens kultur” ansvarar Dalarnas forskningsråd för att leda en process där personalen på museet och gruvan pratar ihop sig på ledningsnivå och på personalnivå om på vilket sätt de kan utveckla samarbetet.

Projektledare: Thomas Tydén

Projektmedarbetare: Staffan Nilsson

Upplevd livsmiljö i Dalarna

Region Dalarna utförde en stor enkätundersökning med det uttalade målet att få en bild hur Dalarnas befolkning upplevde sin livsmiljö. 5600 stycken enkäter skickades ut under vintern 2008/2009. Enkäten behandlade en mängd olika områden: kollektivtrafik, arbetssituation, hälsa, livskvalitet, trivsel, synen på Dalarna och sin hemort samt hur man bedömer att sin hemkommun och landstinget utför sitt uppdrag. Liknande undersökningar har gjorts tidigare och detta projekt hade som uppgift att fortsätta följa utvecklingen i Dalarna. Det stora antalet enkäter gjorde det möjligt att bryta ner resultaten på kommunnivå och åldersnivå samt andra mindre grupper.

Dalarnas forskningsråd hade som uppdrag att analysera resultaten och presentera dem för intresserade offentliga aktörer i Dalarna. Kommuner, länsstyrelse och landstinget, samt media, visade ett stort intresse för projektet. Intresset ledde till att resultaten för projektet presenterades muntligt för ett flertal olika grupper, bland annat Region Dalarnas direktionsmöte vid två tillfällen. Projektet resulterade också i tre publikationer, där Dalarnas

forskningsråd var huvudansvarig för en längre rapport som analyserade resultaten och satte in dem i ett forskningssammanhang.

Projektledare: Johan Kostela

Projektmedarbetare: Sven Lagerström

Internationell kartläggning

Utifrån huvudförslagen i betänkande Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten (SOU 2008:18) har Regeringskansliet inlett ett samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting i samråd med Socialstyrelsen. Målet med arbetet under 2009 är att utarbeta förslag till en plattform för samordnade och långsiktiga insatser till stöd för en evidensbaserad praktik i hela socialtjänsten. Som stöd för detta arbete kommer det genomföras ett antal kartläggningar och andra aktiviteter – alla med syftet att stärka förutsättningarna för en evidensbaserad praktik. I en sådan kartläggning ingår även att studera hur andra länder arbetar med kunskapsutveckling, utvärdering och implementering på lokal/regional nivå samt hur sådan verksamhet finansieras.

Dalarnas forskningsråd har på uppdrag av Sveriges Kommuner och Landsting påbörjat en sådan internationell kartläggning för Finland, Norge, Danmark, England samt Canada. Arbetet genomförs främst under hösten 2009 med avrapportering i februari 2010.

Projektledare: Thomas Tydén

Projektmedarbetare: Karin Alexanderson, Evelyn Khoo, Jan Messing, Ulf Johansson

Publikationer

ÄldreForum

- Austin, C.A. & McKee, K.J. (2009). Why did I fall? Older people's perceptions of the cause of their fall predict outcomes at 6 months. *Age and Ageing*, 38(Suppl. 3), 41.
- Austin, C.A., McKee, K.J. & Chung, M.C. (2009) Posttraumatic stress disorder in older people after a fall. *Age and Ageing*, 38(Suppl. 1), 55.
- Berleen, G., Dahlberg, L., Meinow, B., Karp, A. & Wånell, S.E. (2009). *Metoder och nyckeltal för uppföljning av äldreomsorg i Danmark, Norge, England och Kanada*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Chung, M. C., McKee, K.J., Austin, C., Barkby, H., Brown, H., Cash, S., Ellingford, J., Hanger, L. & Pais, T. (2009). Posttraumatic stress disorder in older people after a fall. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 24, 955-964.
- Dahlberg, L. & McCaig, C. (eds.). (under tryckning). *Practical Research and Evaluation: A Start-to-Finish Guide for Practitioners*. London: SAGE. (även medverkat med fyra kapitel i denna bok)
- Hassiss, L. *Anhörigstöd i Orsa kommun*. Arbetsrapport 2009.
- Herlitz, C. Sexual risk-taking in the general population of Sweden (1989–2007). *Sexual Health* 2009; 6: 272–280.
- Herlitz, C & Forsberg M. Sexual behaviour and risk assessment in different age cohorts in the general population of Sweden (1989–2007). *Scandinavian Journal of Public Health* 2010; 38: 32–39.
- Herlitz, C., Lundgren, E. & Jansson, J. (2009). *Särskilt boende för äldre i södra Dalarna. Kartläggning av struktur, innehåll och utveckling*. Arbetsrapport 2009.
- Herlitz, C., Lundgren, E. & Jansson, J. (2009). *Särskilt boende för äldre i norra Dalarna. Kartläggning av struktur, innehåll och utveckling*. Arbetsrapport 2009.
- Herlitz, C., Lundgren, E. & Jansson, J. (2009). *Särskilt boende för äldre i mellersta Dalarna. Kartläggning av struktur, innehåll och utveckling*. Arbetsrapport 2009.
- Jansson, J. & Lundgren, E (2009) Äldres boende i Dalarna. I Ståhl, Elizabet (red.). *Dalarna 2009. Historiska nyheter*. Dalarnas Fornminnes och Hembygdsförbund.
- Jansson, J. & Wolff, S. (2009). *Utvärdering av Kompetensstegen i Orsa*. Arbetsrapport 2009.
- Kempen, G.I.J.M., van Haastrecht, J.C.M., McKee, K.J., Delbaere, K. & Zijstra, G.A.R. (2009). Socio-demographic, health-related and psychosocial correlates of fear of falling

and avoidance of activity in community-living older persons who avoid activity due to fear of falling. *BMC Public Health*, 9, 170.

Kostela, J. (2009). *Utveckling av kontaktmannaskap – utvärdering av ett utvecklingsprojekt i Bollnäs kommun*. Arbetsrapport 2009.

McKee, K. & Austin, C. (2009). Causal attributions following a fall and health outcomes at 6 months post-fall. *Psychology & Health*, 24(Suppl. 1), 268.

McKee, K.J., Spazzafumo, L., Nolan, M.R., Wojszel, Z.B., Lamura, G. & Bień, B. (2009). Components of the difficulties, satisfactions and management strategies of carers of older people: A principle component analysis of CADI-CASI-CAMI. *Aging and Mental Health*, 13, 255-264.

Michaeli, I. & Nyman, M. (2009). *Utvärdering av kompetensstegen i Borlänge 2006 – 2008. Bildande av demensteam och samverkan kring rehabilitering och hemsjukvård*. Arbetsrapport 2009.

Sjöstrand, A.K. & Wolff, S. (2009). *Utvärdering av Kompetensstegen i Avesta kommun*. Arbetsrapport 2009.

Sörensdotter, R. (2009). *Orsaker till ökande kostnader för äldreomsorgen. En utvärdering av Hedemora kommuns hemtjänst*. Falun: Dalarnas forskningsråd.

Sörensdotter, R. (2009). Femininitet, maskulinitet och omsorgsarbete. I: *Genus i omsorgens vardag*. Red. av Gunnarsson, E. & Szebehely, M. Stockholm: Gothia Förlag.

Wolff, S. (2009). *Utvärdering av Kompetensstegen i Hedemora. Validering av kompetens samt utbildning till undersköterska*. Arbetsrapport 2009.

Wolff, S. (2009). *Utveckling av kompetensen för strokeomvårdnad - Utvärdering av projekt inom Kompetensstegen i Älvdalens kommun*. Arbetsrapport 2009.

Wolff, S. (2009). *Utvärdering av Kompetensstegen i Smedjebacken. Validering av kompetens samt utbildning till undersköterska*. Arbetsrapport 2009.

IFO Forum

Alexanderson Karin; Nyström Svensk Ingrid & Pettersson, Lina (2009). *Utvärdering av projekt Kvinnofrid i Älvdalens kommun*. Arbetsrapport. Dalarnas forskningsråd.

Nyström Svensk Ingrid & Alexanderson, Karin (2009). *Kartläggning av fortbildningsmöjligheter för olika yrkeskategorier inom missbruks- och beroendevården*.

SKL 09-12-03. http://www.skl.se/web/Stor_brist_pa_fortbildning_1.aspx. Hämtad 2010-03-04.

- Kullberg, C.; Alexanderson, K.; Henrikssen, A.; Oscarsson, L. & Petersén, A.(2009).
Utvärdering av regeringsuppdraget *Vårdöverenskommelsen – stimulansmedel till bättre vård och behandling av personer med tungt missbruk*. Slutrapport. Socialstyrelsen.
- Forsberg, Anette (2009). *Vägen ur missbruk. En intervjustudie om vägen från missbruk till ett drogfritt liv*. Ett projektsamarbete mellan Dalarnas forskningsråd och Örebro Resursteam. Rapport.
- Nyström Svensk, Ingrid (2009). *Försörjningsstöd som levebröd. En uppföljning*. Arbetsrapport. Dalarnas forskningsråd.
- Alexanderson, Karin (2009). *Forskningstyrd eller forskningstödd – om FoU-miljöers roll i en evidensbaserad praktik*. I Tydén, Thomas (ed). *Gott och blandat*. Om FoU-miljöer i kommuner, landsting och regioner. DFR rapport 2009:2
- Alexanderson, Karin; Beijer, Elisabeth; Bengtsson, Staffan; Hyvönen, Ulf; Karlsson, Per-Åke & Nyman, Marie (2009). *Producing and consuming knowledge in social work practice: research and development activities in a Swedish context*. Accepted for publication in *Evidence and Policy*. UK.
- Nyström, Ingrid & Alexanderson, Karin (2009). *Utvärdering av Sandvikens familjecenter*. Arbetsrapport. Dalarnas forskningsråd.

Regional utveckling - HUR-temat

- Forsberg A, Säfström F (2009), *Folkbildningen och lokala utveckling på landsbygden. En studie av folkbildningens villkor och vardag i Dalarna*. Folkbildningsrådet, Stockholm
- Hassis L, Kåks H, Söderstedt J (2009), *Unga politiker i Dalarna. Varför hoppar de av och vad kan få dem att stanna kvar i politiken?* Dalarnas forskningsråd, Arbetsrapport 2009
- Kåks, H (2009), "Unga och vuxenblivande". I: *Ungdomskulturer* (red Simon Lindgren. Stockholm: Gleerups.
- Jansson, Johanna *Grundläggande betaltjänster 2009 – en snabbstudie i Dalarnas län*. Arbetsrapport 2009.
- Jansson, Johanna *En utvärdering av Sälen i världsklass – ett utvecklingsprojekt med fokus på Sälen utveckling som turismort*. Arbetsrapport 2009.
- Kostela, J och Lagerström, S , *Region Dalarnas livsmiljöenkät 2008-2009. Bidrag till analysen*. Avrapportering till Region Dalarna.

Kåks, H (2009), "Rensarkulturer: Föreställningar om ordning och oordning i fyra självhjälpsböcker". I: *Kulturellt: Reflektioner i Erling Bjurströms anda* (red Johan Fornäs & Tobias Harding). Linköping university Electronic Press.

Regional utveckling - Komplexa förändringsprocesser

Ahnberg E & Messing J (2009) *Projektuppföljning Triple Steelix*. Dalarnas forskningsråd, avrapportering.

Ahnberg E & Messing J (2009) *Företag aktiva inom Triple Steelix initiativet hösten 2009*. Dalarnas forskningsråd, avrapportering.

Ahnberg E & Messing J (2009) *Följeforskning kring Dalametoden, Steg 2- den inledande orienteringen*. Dalarnas forskningsråd, avrapportering.

Ahnberg E & Messing J (2009) *InnoWent – en ögonblicksbild januari 2009*. Dalarnas forskningsråd, avrapportering.

Ahnberg E, Lundgren M, Messing J och von Schantz Lundgren I (2009) *Reflektioner runt följeforskarrollen i utvecklingsprojekt*. Paper presenterat på HSS09 i Luleå.

Ahnberg E & Messing J (2009) *Halvtidsutvärdering av projektet FIVE*. Dalarnas forskningsråd, avrapportering.

Hassis L (2009) *Kan hon kan jag. Uppföljning av erfarenhetsnätverket "Kan hon kan jag" i projektet Driv eget*. Dalarnas forskningsråd, avrapportering. Messing J (2009) *Findit – en ögonblicksbild från projektet mars 2009*. Dalarnas forskningsråd, avrapportering.

Messing J (2009) *Findit – aktiviteter och projekteffekter*. Dalarnas forskningsråd, avrapportering.

Messing J (2009) *InnoWent högskoledelen – slutrapport för tiden 2008-07-01 – 2009-12-31*. Dalarnas forskningsråd, avrapportering.

Regional utveckling - Samspelet Vetenskap och Praktik

Tydén T red (2009), *Gott & blandat. Om FoU-miljöer i kommuner, landsting och regioner*. Dalarnas forskningsråd i samarbete med Socialstyrelsen och Sverige Kommuner och Landsting

Föreläsningar och presentationer

ÄldreForum

Karin Bylén höll i januari 2009 ett seminarium på Centerpartiet i Dalarnas kommunkurs i

Tällberg, med rubriken *Natur och trädgård i äldrevården – exempel från Dalarna*.

Renita Sörensdotter medverkade i mars 2009 i konferensen ”Nya perspektiv på kön och

arbete” på Stockholms universitet, arrangerad av nätverket Kön och arbete. Renita

presenterade sitt paper *Femininitet, maskulinitet & omsorgsarbete*, samt deltog i

paneldiskussionen ”Hur ser fältets framtid ut?”

Karin Bylén träffade i april 2009 personal på äldreboendet Granen i Långshyttan för att hjälpa

dem komma igång med en satsning på utemiljön.

Karin Bylén presenterade i maj 2009 en bildutställning om trädgård och hund i vården på

Hedemora kommuns äldremässa.

Sara Wolff presenterade i maj 2009 resultatet av kartläggningen kring attraktivt arbete i Säter

för socialförvaltningens ledningsgrupp.

Kevin McKee höll i juni 2009 presentationen *Carers of older people in Europe – a six-*

country study vid East and West Midlands Network of Local Authority Carers Lead

Officers Conference, ‘Caring – A National and European Perspective’, London.

Lena Dahlberg höll i juli 2009 presentationen *Older people’s perspectives on the causes of*

social exclusion vid 19th IAGG World Congress of Gerontology and Geriatrics i Paris,

Frankrike. (medförfattare: Tamsin Bowers-Brown).

Kevin McKee deltog i juli 2009 vid 19th IAGG World Congress of Gerontology and

Geriatrics, Paris. Han höll presentationen *Posttraumatic Stress Disorder (PTSD) in older*

people after a fall och bidrog till följande papers: *Extra care building typology in the U.K.*

(tillsammans med Alan Lewis, Robin Darton, Jacquetta Holder, Ann Netten, Alison Orell,

och Judith Torrington), *Older people’s experiences of home-based technology in U.K.-*

specific extra care housing (tillsammans med Hossein Matlabi, Stuart Parker) samt *The*

design of extra care housing: Meeting the U.K. national strategy for housing in an ageing

society? (tillsammans med Alison Orrell, Sarah Barnes, Robin Darton, Jacquetta Holder,

Alan Lewis, Ann Netten, Judith Torrington).

Claes Herlitz föreläste i september 2009 på temat ”Vad är ett bra boende för äldre?” vid

konferensen ”Bo och leva” anordnad av SPF Borlänge.

Renita Sörensdotter föreläste i september om *Genus, sexualitet och omsorgsarbete* på kursen "Professionella möten, etik och metoder" på socionomprogrammet vid Mälardalens högskola.

Sara Wolff presenterade i september 2009 delresultat av utvärderingen av *Förebyggande hembesök i Falu kommun* för projekts styrgrupp.

Sara Wolff slutredovisade i september 2009 utvärderingen av *Kompetensstegen i Hedemora kommun* för omsorgsnämnden i Hedemora kommun.

Sara Wolff slutredovisade i september 2009 utvärderingen av *Kompetensstegen i Avesta kommun* för projektets styrgrupp.

Claes Herlitz föreläste i oktober 2009 om *äldres boende i Dalarna – problem och utvecklingsbehov* för vård- och omsorgsutskottet och ledningsgruppen för äldreomsorgen i Hedemora kommun.

Kevin McKee och Lena Dahlberg höll i oktober 2009 ett så kallat professionsseminarium vid Högskolan Dalarna för samtliga studenter i socialt arbete och deras handledare på fältet. Temat för seminariet var *Experiencing frailty in later life: Personal, social and environmental influences*.

Sara Wolff slutredovisade i oktober 2009 utvärderingen av *Kompetensstegen i Smedjebacken* för ledningsgruppen inom socialförvaltningen i Smedjebackens kommun.

Sara Wolff slutredovisade i oktober 2009 utvärderingen av *Kompetensstegen i Älvdalens kommun* för projektets styrgrupp.

Lena Dahlberg gav i november 2009 ett seminarium på temat *Anhörigstöd* för studenter i socialt arbete, termin 5, vid Högskolan Dalarna.

Lena Dahlberg och Kevin McKee höll i november 2009 en föreläsning på temat *Anhöriga – en allt viktigare resurs in om äldreomsorgen. Erfarenheter från Europa, Sverige och Dalarna* för socialnämnden i Ludvika kommun.

Lena Dahlberg och Sara Wolff medverkade i november i konferensen "Anhörigstöd – en kommunal angelägenhet" arrangerad av Länsstyrelsen Dalarna. Lena presenterade DFRs och ÄldreForums verksamhet, medan Sara Wolff presenterade resultatet från studien *Anhörigstödet i Dalarna: Politisk förankring och samverkan*.

Linnéa Hassis presenterade i november 2009 rapporten *Anhörigstöd i Orsa kommun* för socialnämnden i Orsa.

Kevin McKee höll i november 2009 en presentation på temat *Developing a reseach strategy on ageing and older people for Dalarna* vid Socialtjänstens Utvecklingscentrums rådmöte i Smedjebacken.

Lena Dahlberg höll i december 2009 presentationen *Older people's perspectives on the causes of social exclusion* vid forskningsområdet Hälsa, livskvalitet och välfärds forskningskonferens, Högskolan Dalarna, Falun.

Kevin McKee höll i december 2009 presentationen *Posttraumatic Stress Disorder (PTSD) in older people after a fall* vid forskningsområdet Hälsa, livskvalitet och välfärds forskningskonferens, Högskolan Dalarna, Falun. (medförfattare: Chung, M. Cheung, Austin, C.A.).

Kevin McKee höll i december 2009 presentationen *Frailty in later life: some research findings and a research framework* vid ämnet Vårdvetenskaps seminarier, Högskolan Dalarna.

IFO Forum

Karin Alexanderson var opponert vid slutseminarium Växjö universitet 14 januari 2009.

”Strukturerade intervjuer inom missbruksvården – som en grund för kunskapsutveckling”.
Doktorsavhandling

Karin Alexanderson höll en föredragning om internationella FoU-kontakter och RiP:s förhållningssätt till *Evidence informed practice* för styrelsen för Sveriges socialchefer maj 2009.

Karin Alexanderson pratade vid ett seminarium vid konferens FoU Välfärd i Falun augusti 2009 om gemensam teori för forsknings- och utvecklingsarbete i välfärdsorganisationer.

Karin Alexanderson höll i ett seminarium vid konferens FoU Välfärd i Falun augusti 2009 om Etikprövningslagen och FoU-projekt.

Karin Alexanderson föreläste om implementering i välfärdsorganisationer, vid Örebro Universitet, mastersutbildning i utvärdering oktober 2009.

Karin Alexanderson höll ett förseminarium om programteoriutvärdering, tillsammans med docent Lena Lindgren Göteborg, vid Sveriges utvärderingsförenings konferens i Stockholm oktober 2009.

Karin Alexanderson höll ett föredrag om ”Om trender i utvärdering” vid Sveriges utvärderingsförenings konferens i Stockholm oktober 2009.

Karin Alexanderson har, på inbjudan från Sveriges kommuner och landsting, deltagit i en hearing om FoU-enheternas roll när det gäller utvecklingen av långsiktiga strategier för kunskapsutveckling i december 2009.

Marie Nyman presenterade resultat av projektet ”Maximalt lärande i Orsa” för gruppen barn och unga i samverkan (BUS-gruppen), Orsa 2009-02-06, för skolpersonal på Orsa skolan, Orsa 2009-05-12.

Marie Nyman föreläste om ”Förälder på lika villkor – föräldrastöd utifrån ett könsperspektiv” vid konferens anordnad av Makalösa Föräldrar i Stockholm 2009-05-08

Marie Nyman höll i ett seminarium, vid FoU välfärds konferens i Falun 2009-08-27 om ”Tjänsteutvecklingsprojekt inom den öppna missbrukarvården” i samarbete med Kaj Gustafsson, Region Gävleborg FOU och Lina Pettersson, DFR,

Marie Nyman och Ingrid Nyström Svensk föreläste om ”Bedömningsinstrumentet ASI” vid en konferens om ”Missbruk och beroendevård” anordnad av Högskolan Dalarna, 2009-02-18

Marie Nyman och Ingrid Nyström Svensk föreläste om ”Bedömningsinstrumentet ASI”.

Konferens ”Missbruk och beroendevård” anordnad av Högskolan Dalarna, 2009-02-19.

Karin Alexanderson, Marie Nyman och Ingrid Nyström Svensk medverkade den 26 november 2009 i en konferens/inspirationsdag på inbjudan från Länsstyrgruppen för Missbruks- och beroendevården i Dalarna. Syftet med dagen var att lämna information till de lokala styrgrupperna, lokala processledare och politiker om vad som genomförts under 2009 och vad som är på gång under 2010.

Regional utveckling - HUR-temat

Anette Forsberg presenterade rapporten ”Folkbildningen och lokala utveckling på landsbygden. En studie av folkbildningens villkor och vardag i Dalarna” på ett seminarium i Borlänge hösten 2009.

Linnéa Hassis och Helena Kåks presenterade rapporten ”Unga politiker i Dalarna. Varför hoppar de av och vad kan få dem att stanna kvar i politiken?” för Region Dalarnas direktion i juni 2009

Linnéa Hassis och Helena Kåks presenterade rapporten ”Unga politiker i Dalarna. Varför hoppar de av och vad kan få dem att stanna kvar i politiken?” för partiföreträdare i Dalarna i juni 2009 på Region Dalarna

Helena Kåks och Cecilia Malm, ansvarig för projektet Ung kraft vid Region Dalarna, föreläste i mars vid Region Örebro. Temat var ungas vuxenblivande och regionalt arbete med ungdomar.

Helena Kåks föreläste i september för studie- och yrkesvägledare i Stockholmsregionen.

Temat var *Konsten att välja sitt eget liv*. Föreläsningen ägde rum inom ramen för Lärarförbundets fortbildningsåtgärder Vägledarkalendariet.

Helena Kåks föreläste i oktober vid en temadag om "Den nya familjen" i Norberg. Inbjudna var människor verksamma inom skola och ungdomsarbete och arrangör Svenska kyrkan.

Helena Kåks höll i maj tillsammans med Anna Götlind, professor i historia vid Högskolan Dalarna, en temadag för anställda vid arkiv, bibliotek och museer (ABM) i Sundsvall. Temat var mikrohistoria.

Helena Kåks föreläste i september på temat *Om platsens attraktivitet och människors livsval*. Föreläsningen ingick i Region Dalarnas utbildning om regional utveckling för tjänstemän i kommunerna.

Helena Kåks föreläste i oktober om unga och regional utveckling för Gagnefs kommunfullmäktige.

Helena Kåks & Johanna Jansson presenterade projektet *Valet att stanna -sociala och kulturella perspektiv på unga vuxna i landsbygdsområden* på konferensen *Arbete, livsval och ideal* i Linköping 13 november 2009.

Johanna Jansson presenterade den 11 november 2009 rapporten *Grundläggande betaltjänster 2009 – en snabbstudie i Dalarnas län för Länsstyrelsens partnerskap för regional service i länet*.

Thomas Tydén presenterade rapporten "Folkbildningen och lokala utveckling på landsbygden. En studie av folkbildningens villkor och vardag i Dalarna" på ett seminarium under Almedalsveckan i Visby under sommaren 2009. Seminariet arrangerades av folkbildningsrådet

Regional utveckling - Komplexa förändringsprocesser

Jan Messing föreläste om tjänsteutveckling vid seminarier för utvecklingsarbete i den öppna vården för personer med missbruksproblem. Buskåker Borlänge, januari.

Jan Messing varit ledare vid analysseminarium InnoWent, Dalarnas forskningsråd, mars.

Jan Messing deltog i dialogmöte kring Triple Steelix med Vinnova, Sandbacka Park, april.

Jan Messing deltog vid styrgruppen för *Driv eget*, Stadshuset Ludvika, april. "

Jan Messing höll en föredragning om följeforskning för Landstingsstyrelsen, maj.

Jan Messing deltog vid IT-chefsträff inom ramen för Findit, Outokumpu Avesta, maj.

Jan Messing presenterade ett paper vid konferensen HSS09 i Luleå, juni.

Jan Messing deltog vid konferens som speglade Triple Steelix-initiativets framväxt och utveckling. Haganäs, juni.

Jan Messing presenterade ett paper vid konferensen HSS09 i Gövik, Norge, september.

Jan Messing deltog i IT Forum, Sandbacka Park Sandviken, november.

Jan Messing medverkade vid konferens om planeringsprocesser (Dalamatoden). SKL Stockholm, november.

Jan Messing medverkade vid arbetsinternat kring Dalamatoden. Orsa Grönklitt, december.

Regional utveckling - Samspelet Vetenskap och Praktik

Thomas Tydén var moderator för heldagskonferensen ”Hur möter vi framtiden med modern utvecklingsplanering? Exemplet Vimmerbymodellen”. Arrangör Region Dalarna och Vansbro kommun, i Vansbro den 4 februari 2009.

Thomas Tydén var moderator för heldagsseminarium om Malungs översiktsplanering för kommunens arbetsutskott och kommunens tjänstemannaledning i Malung den 24 mars 2009

Thomas Tydén föreläste om ”Nätverk för lärande och kompetensutveckling” på Rotary i Borlänge den 24 april 2009

Thomas Tydén föreläste om ”Tankar kring framgångsrik samverkan mellan forskare och praktiker” på konferensen ”Modellområde för barn och ungas psykiska hälsa” arrangerat av Sverige Kommuner och Landsting i Stockholm den 4 maj 2009

Thomas Tydén föreläste om vuxenlärande för Försäkringskassans utvecklingsgrupp i Stockholm den 25 maj 2009.

Thomas Tydén föreläste om folkbildningens roll för regional utveckling på seminarium arrangerat av Folkbildningsrådet under Almedalsveckan i Visby den 30 juni 2009.

Thomas Tydén var moderator för konferensen FoU Välfärds årskonferens i Falun den 26-27 augusti 2009.

Thomas Tydén var ledde ett seminarium om boken ”Gott & blandat” vid konferensen ”Hur gör man – och bättre” i Falun den 27 augusti 2009

Thomas Tydén föreläste med titeln ”Från praktik till kunskap i kommunerna” vid en nätverksträff för strategiskt folkhälsoarbete i kommuner i regi av Sveriges Kommuner och Landsting i Stockholm den 1 September 2009.

Thomas Tydén föreläste om forskningskommunikation för personalen vid Nordiskt institut för kunskap om kön/Nordic Gender Institute i Oslo den 3 september 2009

Thomas Tydén föreläste i Stockholm den 14 september 2009 om folkhälsorapportering för representanter för de samhällsmedicinska enheterna i Uppsala/Örebro sjukvårdsregioner.

Thomas Tydén var moderator för halvdagsseminarium om Malungs översiktsplanering för kommunens arbetsutskott och kommunens tjänstemannaledning i Malung den 22 september 2009

Thomas Tydén föreläste om ”Att bygga för samverkan” vid årskonferens för Regionalt Pedagogiskt Kunskapscentrum vid Uppsala universitet den 25 september 2009 i Knivsta

Thomas Tydén var moderator för halvdagsseminarium om kommunal utveckling för den politiska och tjänstemannaledningen i Älvdalens kommun den 16 oktober 2009.

Thomas Tydén föreläste om ”Hur har kommunerna och landstingen som FoU-miljöer förändrats de senaste decennierna” vid seminariet ”Kommunerna som FoU-miljö – ett hyllningsseminarium till Lars Roswall” på SKL, Stockholm den 17 december 2009

Regional utveckling - Övrigt

Johan Kostela pratade om Livsmiljöenkäten på Dala Metodens referensgruppsmöte 17 mars

Johan Kostela pratade om Livsmiljöenkät och om kollektivtrafik, Direktionsmöte Region Dalarna 26 mars

Johan Kostela pratade om Boendefrågor utifrån Livsmiljöenkäten vid ett bostadsseminarium på Länsstyrelsen Dalarna 24 april

Johan Kostela pratade om Livsmiljöenkät för planeringsgruppen på Region Dalarna 12 maj

Johan Kostela pratade om Livsmiljöenkäten för Direktionen på Region Dalarna 13 maj

Johan Kostela pratade om Livsmiljöenkäten vid seminariet ”Flytta till Dalarna” i Rättvik 18 maj

Johan Kostela pratade om kollektivtrafikfrågor utifrån Livsmiljöenkäten vid 2009 års regionala Energi och Klimatseminarium, Miljöanpassade transporter, Borlänge 19 maj

Johan Kostela pratade om Livsmiljöenkäten för hela enheten på Region Dalarna 26 juni

Uppdrag m.m.

Lena Dahlberg är styrelseledamot och informationsansvarig för Sveriges Gerontologiska Sällskap.

Thomas Tydén är ledamot i SKL:s FoU-råd

Sara Wolff är personalrepresentant i Dalarnas forskningsråds styrelse.

Sara Wolff representerar Dalarnas forskningsråd i SUD-rådet (socialtjänstens utvecklingscentrum i Dalarna) vid Högskolan Dalarna.

Anställda eller på annat sätt knutna till DFR 2009

1. Elisabeth Ahnberg fil kand *kulturgeografi*
2. Karin Alexanderson fil dr *socialt arbete*, chef IFO forum
3. Erika Andersson studerande
4. Mats Bengtsson ekonom
5. Inger Berglund landskapsarkitekt
6. Jan Berglund arkitekt
7. Karin Bylén trädgårdsmästare (projekt inom ÄldreForum)
8. Lena Dahlberg fil dr, *statskunskap*, chef ÄldreForum fr.o.m 090501
9. Anette Forsberg forskarstuderande, *etnologi*
10. Kaj Frick professor, arbetslivsvetenskap
11. Yvonne Gröning skribent
12. Claes Herlitz docent, *hälso- och sjukvårdsforskning*, chef ÄldreForum tom 090430
13. Johanna Jansson pol.mag. *statsvetenskap*
14. Ulf Johansson socionom
15. Gunilla Holm Nyberg registrator
16. Evelyn Khoo fil dr socialt arbete
17. Helena Kåks fil dr *tema kultur och samhälle*
18. Karin Kåks studerande
19. Per Kåks studerande
20. Johan Kostela fil.dr. *kemi*
21. Sven Lagerström arkitekt
22. Lars Larsson fil. dr., *kulturgeografi*
23. Marcus Lind fil. kand. *kommunikation och kultur*
24. Anna-Maria Stålgren fil.mag. *statsvetenskap*
25. Kevin McKee professor, *psykologi*
26. Jan Messing socionom, biträdande chef DFR
27. Inga Michaeli fil. dr., *samhällsplanering*
28. Staffan Nilsson ledamot Stiftelsens Kopparbergets styrelse
29. Marie Nyman socionom
30. Ingrid Nyström Svensk fil kand. *sociologi och pedagogik*

31. Peter Möller	fil. kand, <i>doktorand i kulturgeografi</i>
32. Lina Pettersson	socionom
33. Ann Katrin Sjöstrand	controller
34. Anna Stark	civ.ing.
35. Ulla-Britt Strömberg	vetenskapsjournalist
36. Renita Sörensdotter	fil dr, <i>socialantropologi</i>
37. Thomas Tydén	chef, professor, <i>pedagogik</i>
38. Olof Tydén	studerande, <i>personalvetenskap</i>
39. Sara Wolff	fil.kand., <i>sociologi</i>

Styrelse

Sofia Knöös	Ordförande, Förtroendevald, Landstinget Dalarna
Sven Andersson	Region Dalarna
Berndt Ekström	Förtroendevald, Landstinget Dalarna från nov 2008 –nov 2009
Ulf Hållmarker	Landstinget Dalarna
Peter Jonsson	Förtroendevald, Landstinget Dalarna från november 2009
Maria Norrfalk	Länsstyrelsen
Bo Pettersson	Förtroendevald, Landstinget Dalarna
Lars-Ove Staff	Ordförande Högskolan Dalarna
Mats Bengtsson	Adjungerad
Sara Wolff	Personalrepresentant

Ekonomisk redovisning

Ekonomisk verksamhet 2009 och ekonomisk ställning per 2009-12-31

Det ekonomiska utfallet av årets verksamhet och ställningen 2009-12-31 framgår av nedanstående ekonomiska verksamhetsredovisning, balansräkning och bokslutskommentarer i notform. Verksamhetens resultat redovisas före och efter finansiella poster, efter interna överföringar, efter förändring av eget kapital samt efter förändring av projektfonden.

Verksamheten är redovisningsmässigt indelad i underavdelningar. För överskådlighetens skull har dock allt projektarbete som bedrivs vid rådet sammanfattats till en kolumn i den samlade resultaträkningen på sid. 69. Där redovisas sedan gemensamma medel som inte direkt kan hänföras till något projekt. Summan av dessa två kolumner visar därmed den totala ekonomin. På de följande sidorna finns årets utfall för varje avdelning redovisat i jämförelse med fjolåret. Under de olika avdelningarna redovisas sådana intäkter och kostnader som är direkt hänförliga till ett visst forskningsprojekt. Intäkterna bokförs det år beslut fattas av anslagsgivaren, medan kostnaderna motsvarar årets faktiska medelsförbrukning¹. Begreppet resultat är därför egentligen för projektverksamheten. Ett positivt 'resultat' betyder bara att summan av beviljade nya anslag under året varit större än förbrukningen i pågående projekt, vilket innebär att kvarvarande medel balanseras till följande år. Det betyder således inte att verksamheten ger ett överskott som kan disponeras på något annat sätt än till fortsatt projektarbete. Ett negativt 'resultat' betyder på motsvarande sätt att projekten sammantaget förbrukat mer än som motsvaras av de *nya* projektanslag som beviljats under året. Det betyder inte att projektverksamheten som sådan går med förlust.

För år 2009 blev inflödet av nya forskningsmedel 7,2 m.kr.

Nedanstående tabell sammanfattar inkomster och utgifter för rådets allmänna projektverksamhet, ÄldreForum, IFO-forum och HUR-temat.

---

¹ För ÄldreForum och IFO-forum gäller dock att basfinansieringen från Dalarnas kommuner, Landstinget och socialstyrelsen tagits upp endast till den del som avser räkenskapsåret. Fr o m 2002-12-31 tas dessa anslag upp i balansräkningen; både som tillgång och forskningsmedel. För ÄldreForum finns beslut om medel för 2008-2010 och för IFO-forum 2009-2011.

	<i>kk</i>	Projekt	ÄldreForum	IFO-forum	HUR temat
Bidrag från offentliga och enskilda organ		1 059	2 451	1 696	278
Övriga intäkter		403	3	680	1 080
Intäkter sammanlagt		1 463	2 453	2 376	1 358
Projektbundna kostnader	-	3 500	- 1 774	- 2 249	- 1 008
Fördelade kostnader samt avslutade projekt	-	905	- 698	- 811	- 763
Kostnader och överföringar sammanlagt	-	4 404	- 2 472	- 3 060	- 1 772
Ökning/minskning av disponibla medel	-	2 942	- 18	- 684	- 414

Under **Gemensamt** redovisas på sid. 71 alla kostnader som inte hänförs till något särskilt projekt. Större delen av dessa kostnader är ändå direkt kopplade till projektverksamheten, såsom lokalhyror, datorutrustning, telefon- och portokostnader, löner för den administrativa personalen samt semesterar och annan ledighet för all personal.

De gemensamma kostnaderna har överstigit de externa intäkterna med totalt 2 753 678 kr.

Avkastningen på bank- och pensionsmedel har gett ett finansiellt netto på 91 164 kr.

På projekt som bedrivs i forskningsrådets lokaler görs schablonmässiga debiteringar, relaterade till lönekostnaderna. Avsikten med detta är dels att få ett bidrag till täckning av gemensamma overhead-kostnader, dels att projektverksamheten ska bidra till att generera nya projekt. På detta sätt har projektverksamheten under året bidragit med sammanlagt 3 139 113 kr. Efter avkastning, räntor, avslutade projekt, förändring av eget kapital samt avsättning på 540 000 kr till projektfonden blir överskottet 13 455 kr som överförs i ny räkning. Projektfonden uppgår till i det närmaste 3 milj kr och utgör reserv samt en pott för strategiska satsningar.

Under 2009 arbetade medarbetarna inom ÄldreForum och IFO-forum vidare med uppdragen från kommunerna inom ramen för de basanslag som kommunerna anslår för 3-årsperioder. För ÄldreForum löper perioden ut 2010 så diskussioner med kommunerna påbörjades under 2009 om fortsatt inriktning och satsning. Den något långdragna rekryteringsprocessen av professor till ÄldreForum avslutades under året och Kevin McKee tillträdde 1 maj. Samtidigt anställdes Lena Dahlberg som verksamhetsledare för ÄldreForum. Anställningarna är en samverkan mellan Högskolan Dalarna och DFR. De båda forskarna verkade tidigare vid två universitet i Sheffield och ett projektsamarbetsavtal mellan DFR och Sheffield Hallam University kunde slutas, motsv 360 tkr.

RESULTATRÄKNING 2009

	Not	Projektarbete	Gemensamt	Summa
<i>Intäkter</i>				
<i>Bidrag</i>				
Landstinget	1	155 000	2 250 000	2 405 000
Övriga offentliga organ	2	5 028 948	0	5 028 948
Enskilda organisationer	3	300 000	0	300 000
Summa bidrag		5 483 948	2 250 000	7 733 948
<i>Övriga intäkter</i>				
Konferensavgifter		449 969	0	449 969
Sålda tjänster	4	1 694 820	4 045	1 698 866
Övrig försäljning		20 256	5 679	25 935
Summa övriga intäkter		2 165 045	9 725	2 174 769
SUMMA INTÄKTER		7 648 993	2 259 725	9 908 717

Främmande tjänster mm	5	-972 283	-188 383	-1 160 666
Personalkostnader		-6 330 018	-3 874 350	-10 204 368
Lokaler, administrativa kostnader		-1 228 458	-900 767	-2 129 226
Avskrivningar			-49 903	-49 903
Summa kostnader		-8 530 760	-5 013 403	-13 544 163
<i>Verksamhetens resultat</i>			-2 753 678	

Finansiella intäkter och kostnader

Ränteintäkter		91 164		91 164
Räntekostnader		0		0
Summa finansiella poster		91 164		91 164
<i>Resultat efter finansiella poster</i>			-2 662 514	

Överföringar

Anslag från projektfonden		0	0	0
Ersättn. för gemens. projektkostn.		-3 139 113	3 139 113	0
Överfört mellan projekt		0	0	0
Avslutning av projekt		-37 501	37 501	0
Summa överföringar		-3 176 613	3 176 613	0

SUMMA KOSTNADER OCH ÖVERF.

		-11 707 373	-1 745 625	-13 452 998
<i>Resultat</i>			514 100	

Förändring balanserade medel

Projektmedel		4 058 381		4 058 381
Eget kapital			39 355	39 355
Summa balanseringar		4 058 381	39 355	4 097 736
<i>Resultat efter förändr av eget kapital</i>			553 455	

Förändring av medel för framtida projekt

Avsättning till projektfonden			-540 000	
-------------------------------	--	--	----------	--

Årets resultat

			13 455	
--	--	--	--------	--

Jämförelser 2008-2009

	Projektmedel		ÄldreForum		IFO-forum		HUR-temat	
Intäkter	2009	Jfr 2008	2009	Jfr 2008	2009	Jfr 2008	2009	Jfr 2008
Bidrag								
Landstinget			130 000	280 000	25 000			
Övriga offentliga organ	759 485	3 527 258	2 320 703	2 193 003	1 670 760	2 712 000	278 000	1 268 000
Enskilda organisationer	300 000	550 000			0		0	
Summa bidrag	1 059 485	4 077 258	2 450 703	2 473 003	1 695 760	2 712 000	278 000	1 268 000
Övriga intäkter								
Konferensavgifter	276 915	39 394		296 740	173 054	251 150		
Sålda tjänster	109 709	704 392		72 000	505 570	251 818	1 079 541	465 000
Övrig försäljning	16 446	20 554	2 528	6 190	1 282	42 862		
Summa övriga intäkter	403 070	764 340	2 528	374 930	679 905	545 830	1 079 541	465 000
SUMMA INTÄKTER	1 462 555	4 841 598	2 453 231	2 847 933	2 375 665	3 257 830	1 357 541	1 733 000
Kostnader								
Främmande tjänster mm	-494 971	-317 145	-88 938	-184 769	-270 000	-402 985	-118 374	
Personalkostnader	-2 283 671	-2 757 154	-1 599 866	-1 821 459	-1 584 619	-1 730 839	-861 862	-59 520
Lokaler, administrativa kostn	-720 874	-315 740	-85 057	-297 985	-394 634	-268 402	-27 893	-4 156
SUMMA KOSTNADER	-3 499 517	-3 390 039	-1 773 861	-2 304 213	-2 249 254	-2 402 226	-1 008 128	-63 676
Överföringar								
Anslag från projektfonden		70 000						
Ersättn. f gemens. Projektkostn	-1 176 215	-1 438 198	-676 867	-985 928	-821 736	-891 664	-464 294	-30 939
Överfört mellan projekt	347 490	-401 711	-15 000	-10 000	15 000		-347 490	413 865
Avslutning av projekt	-75 944	-81 970	-5 882	0	-4 000	-6 123	48 325	90 037
Summa överföringar	-904 669	-1 851 879	-697 749	-995 928	-810 736	-897 787	-763 459	472 963
Förändring balanserade medel								
Projektmedel	2 941 631	400 319	18 379	452 208	684 325	42 184	414 046	-2 142 288
Summa balanseringar	2 941 631	400 319	18 379	452 208	684 325	42 184	414 046	-2 142 288
SUMMA KOSTNADER								
OCH BALANSERINGAR	-1 462 555	-4 841 599	-2 453 231	-2 847 933	-2 375 665	-3 257 829	-1 357 541	-1 733 001

Jämförelser 2008 - 2009

Gemensamma medel

Hela verksamheten

Intäkter

Bidrag

Landstinget	2 250 000	2 110 000
Övriga offentliga organ		
Enskilda organisationer		
Från stiftelsen		

Summa bidrag

2 250 000	2 110 000
------------------	------------------

Övriga intäkter

Konferensavgifter	0	
Sålda tjänster	0	
Övrig försäljning	9 725	11 350

Summa övriga intäkter

9 725	11 350
--------------	---------------

SUMMA INTÄKTER

2 259 725	2 121 350
------------------	------------------

2009	Jfr år 2008
2 405 000	2 390 000
5 028 948	9 700 261
300 000	550 000
0	70 000
7 733 948	12 710 261
449 969	587 284
1 694 820	1 493 210
29 981	80 955
2 174 770	2 161 450
9 908 718	14 871 711

Kostnader

Främmande tjänster mm	-188 383	-272 758
Personalkostnader	-3 874 350	-3 673 662
Lokaler, administrativa kostnader	-900 767	-987 160
Avskrivningar	-49 903	-46 387

SUMMA KOSTNADER

-5 013 403	-4 979 967
-------------------	-------------------

Verksamhetens resultat

-2 753 678	-2 858 617
-------------------	-------------------

-1 160 666	-1 177 657
-10 204 368	-10 042 634
-2 129 226	-1 873 443
-49 903	-46 387
-13 544 163	-13 140 120

Finansiella intäkter och kostnader

Ränteintäkter o. avkastning	91 164	370 220
Räntekostnader	0	-5 809

Summa finansiella poster

91 164	364 411
---------------	----------------

Resultat efter finansiella poster

-2 662 513	-2 494 206
-------------------	-------------------

Extraordinär intäkt

Resultat efter extraordinära poster

-2 662 513	-2 494 206
-------------------	-------------------

91 164	370 220
0	-5 809
91 164	364 411

Överföringar

Överfört från projektfonden		0
Projektadministration	1 415 290	1 446 854
Lönebikostnadsavgift	1 723 822	1 899 875
Överfört mellan projekt	0	0
Överfört till/från avslutade projekt	37 501	-1 944

Summa överföringar

3 176 613	3 344 785
------------------	------------------

Resultat efter överföringar från projekt

514 100	850 579
----------------	----------------

Förändring balanserade medel

Eget kapital	39 355	-74 335
Resultat efter förändr av eget kapital	553 455	776 244

Gemensamma medel

Överskott från tidigare år	280 297	104 050
Totalt att disponera	833 752	880 294

Överfört från/till projektfond

-540 000	-600 000
----------	----------

-293 752	-280 297
----------	----------

Summa balanseringar

-514 100	-850 582
-----------------	-----------------

SUMMA KOSTNADER

OCH BALANSERINGAR

-2 799 725	-2 721 353
-------------------	-------------------

BALANSRÄKNING 2009

Tillgångar

Kassa och bank
Kortfristiga placeringar
Kundfordringar
Upplupna intäkter o förutbetalda kostnader
Övriga fordringar

Summa omsättningstillgångar

Inventarier
SUMMA TILLGÅNGAR

Not	2008-12-31	Förändring	2009-12-31
	10 848 024	-3 061 091	7 786 933
	1 089 407	-588 094	501 313
	913 607	152 724	1 066 331
	133 033	98 000	231 033
	14 090 382	-4 060 804	10 029 578
	27 074 453	-7 459 265	19 615 188
6	94 117	-39 355	54 762
	27 168 570	-7 498 620	19 669 950

Skulder och eget kapital

Leverantörsskulder
Upplupna kostnader
Mervärdesskatt
Övriga kortfristiga skulder
Summa kortfristiga skulder

330 091	478 962	809 053
739 134	-231 750	507 384
119 874	114 316	234 190
592 001	-120 219	471 782
1 781 100	241 309	2 022 409

Basanslag
Medel för projekt inom DFR
Medel för ÄldreForum
Medel för IFO-forum
Medel för HUR-projekt
Projektfond
Summa forskningsmedel

2 250 000	-2 250 000	
7 160 094	-2 941 631	4 218 464
4 724 017	-1 543 283	3 180 734
5 988 697	-1 099 070	4 889 627
2 142 288	-414 046	1 728 242
2 410 356	540 000	2 950 356
24 675 452	-7 708 030	16 967 423

Avsatt till pensioner

7	345 033	-6 000	339 033
---	---------	--------	---------

Gemensamma medel

	280 297	13 455	293 752
--	---------	--------	---------

Eget kapital

8	86 688	-39 355	47 333
---	--------	---------	--------

SUMMA SKULDER O EGET KAPITAL

	27 168 570	-7 498 620	19 669 950
--	-------------------	-------------------	-------------------

Bokslutskommentarer

Not 1 Bidrag från landstinget

	<i>Projekt</i>	<i>ÄF</i>	<i>IFO</i>	<i>HUR</i>	<i>Gemens.</i>	<i>Summa</i>
Basanslag till Dfr och ÄldreForum		130 000			2 250 000	2 380 000
Projektanslag (5000, 6278)			25 000			25 000
Summa	0	0	25 000	0	2 250 000	2 405 000

Not 2 Bidrag från övriga offentliga organ

Anslag till projekt redovisas normalt det år när anslagsgivaren fattar beslut om stöd.

Dock har denna princip inte tillämpats på de treåriga anslagen till ÄldreForum och IFO-forum.

Det har bedömts att det ger en mer rättvisande bild av verksamheten att fördela dessa anslag årsvis.

	<i>Projekt</i>	<i>ÄF</i>	<i>IFO</i>	<i>HUR</i>	<i>Gemens.</i>	<i>Summa</i>
Avesta kommun (5000, 6002)		153 559	109 685			263 244
Borlänge kommun (6002)			240 925			240 925
Falu kommun (5000, 5162, 6002)		447 079	276 485			723 564
Framtidens kultur (3329)	200 000					200 000
Gagnefs kommun (5000, 6002)		70 749	50 535			121 284
Hedemora kommun (5000, 6002)		106 813	76 295			183 108
Leksands kommun (5000, 6002)		107 016	76 440			183 456
Ludvika kommun (5000)		178 654				178 654
Länsstyrelsen Dalarna (5218, 6273, 7016)		94 000	309 800	70 000		473 800
Länsstyrelsen Värmland (6261)			140 000			140 000
Malung-Sälens kommun (5000, 6002)		72 695	51 925			124 620
Orsa kommun (5000, 6002)		48 930	34 950			83 880
Region Dalarna (7001, 7006)				208 000		208 000
Regionförbundet Gävleborg (3323)	33 300					33 300
Regionförbundet Uppsala (3323)	33 000					33 000
Rättviks kommun (5000, 6002)		79 950	54 250			134 200
Sheffield Hallam university (5341)		360 000				360 000
Smedjebackens kommun (5000, 6002)		75 138	53 670			128 808
Socialstyrelsen (3321, 3326, 5000)	90 500	420 000				510 500
Statens jordbruksverk (3328)	225 000					225 000
Stockholms läns landsting (5303)		-70 000				-70 000
Sveriges kommuner och Landsting (6272)			125 000			125 000
Sätters kommun (5000, 6002)		76 699	54 785			131 484
Teknikdalen (3295, 3319)	95 000					95 000
Vansbro kommun (5000, 6002)		48 412	34 580			82 992
Vuxenskolan (3325)	82 685					82 685
Älvdalens kommun (5000, 6002)		51 009	36 435			87 444
Älvdalens kommun (6262)			-55 000			-55 000
Summa	759 485	2 320 703	1 670 760	278 000	0	5 028 948

Not 3 Bidrag privata organ

	<i>Projekt</i>	<i>ÄF</i>	<i>IFO</i>	<i>HUR</i>	<i>Gemens.</i>	<i>Summa</i>
Jernkontoret (3270)	300 000					300 000
Summa	300 000	0	0	0	0	300 000

Not 4 Sålida tjänster

	<i>Projekt</i>	<i>ÄF</i>	<i>IFO</i>	<i>HUR</i>	<i>Gemens.</i>	<i>Summa</i>
ABM resurs (2039)	3 910					3 910
Arbetets museum (2039)	3 603					3 603
Avesta kommun (2036)	10 345					10 345
Coompanion (7004)				60 000		60 000
Falu kommun (7011, 7014)				446 450		446 450
Falu-Borlänge regionen (7008, 7015)				50 000		50 000
Försäkringskassan Stockholm (2035)	36 849					36 849
Göteborgs universitet (2001)	3 000					3 000
Landstinget Dalarna (6280)			54 000			54 000
Länsstyrelsen Dalarna (7012, 7013)				160 000		160 000
Lärofortbildning AB (2039)	6 000					6 000
Miljöbyrån (2039)	3 260					3 260
Orsa kommun (7018)				25 000		25 000
Region Dalarna (2028, 2039, 7006)	10 000			19 941		29 941
Regionförbundet Örebro (2039)	4 073					4 073
Rättviks kommun (7011)				36 050		36 050
Rörlighet i Bergslagen AB (6274)			315 000			315 000
SKL (2032, 6002, 6252, 7017)	3 000		14 400	210 000		227 400
Socialstyrelsen (2001, 6279)	10 800		119 170			129 970
SPF Borlänge (2001)	1 102					1 102
Sundsvalls sjukhus (2001)	6 676					6 676
Sätters kommun (7011)				36 050		36 050
Västernorrlands länsmuseum (2039)	7 091					7 091
Växjö universitet (6002)			3 000			3 000
Älvdalens kn (7011)				36 050		36 050
Summa	109 709	0	505 570	1 079 541	0	1 694 820

Not 5 Främmande tjänster mm

I beloppet ingår följande kostnader:

	<i>Projekt</i>	<i>ÄF</i>	<i>IFO</i>	<i>HUR</i>	<i>Gemens.</i>	<i>Totalt</i>
Material och programvara	1 624		16 311		6 230	24 165
Främmande arbeten	425 615	88 938	244 071	118 374	182 153	1 059 150
Uppdragstagare, inkl soc. kostn.	67 733		9 619			77 352
Summa	494 971	88 938	270 000	118 374	188 383	1 160 666

Not 6 Kontorsinventarier mm

	<u>2008-12-31</u>	<u>under året</u>	<u>2009-12-31</u>
Anskaffningsvärde kontorsinventarier			
försäljning och utrangeringar	1 194 291	10 548	1 204 839
Ack. Avskrivningar kontorsinventarier			
försäljning, utrangeringar och inköp	-1 107 603	-49 903	-1 157 506
Planenligt restvärde	86 688	-39 355	47 333
Ej avskrivningsbara inventarier	7 429		7 429
Sammanlagt värde, tillika bokfört värde	94 117	-39 355	54 762

Not 7 Avsatt till pensioner

Landstinget har genom beslut vid landstingsmöte 27 sept 1982 ingått borgensförbindelse gentemot KPA för gjorda utfästelser. Skulden avser en person som gått i pension.
För övrig personal har pensionsskulden övertagits av försäkringsbolaget Skandia.

Not 8 Eget kapital

Eget kapital motsvarar bokförda värdet av kontorsinventarierna.

Falun den 15 mars 2010

Sofia Knöös

Sofia Knöös
ordförande

Sven Andersson

Sven Andersson

Peter Jonsson

Peter Jonsson

Lars-Ove Staff

Lars-Ove Staff

Bo Pettersson

Bo Pettersson
vice ordförande

Ulf Hällmarker

Ulf Hällmarker

Maria Norrfalk

Maria Norrfalk

Thomas Tydén

Thomas Tydén
Chef

Vår revisionsberättelse har avgivits 2010- -

Björn Barle
Ernst & Young AB
Auktoriserad revisor

Sören Sundin
Landstinget Dalarna

Lars-Erik Eriksson
Landstinget Dalarna